

Rapportage

Onderzoek naar de motieven om wel of juist niet te
kiezen voor een vrijeschool

In opdracht van: Vereniging van vrijescholen
Contactpersoon: Tristan van der Linden en Jeroen Gommers

Utrecht, juni 2015

DUO Onderwijsonderzoek
drs. Liesbeth van der Woud
drs. Tanya Beliaeva
Henk Westerik

Postbus 681
3500 AR Utrecht
telefoon: 030 263 1080
e-mail: info@duo-onderwijsonderzoek.nl
website: www.duo-onderwijsonderzoek.nl

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	3
2	ONDERZOEKSDOELSTELLING.....	4
3	ONDERZOEKSOPZET	6
4	SAMENVATTING	7
5	RESULTATEN.....	12
5.1	Inleiding	12
5.2	Ouders van kleuters die op de vrijeschool zitten.....	12
5.2.1	Respons.....	12
5.2.2	Instroom	12
5.2.3	Overweging andere basisschool.....	13
5.2.4	Motieven keuze vrijeschool	14
5.2.5	Redenen voor twijfels	15
5.2.6	Imago huidige vrijeschool.....	16
5.2.7	Beoordeling huidige vrijeschool	18
5.2.8	Achtergrond ouders.....	19
5.3	Ouders van leerlingen in 6de klas van de vrijeschool	20
5.3.1	Respons.....	20
5.3.2	Schooladvies	20
5.3.3	Preferentie	21
5.3.4	Motieven keuze school	22
5.3.5	Motieven indien geen keuze voor een vrijeschool.....	27
5.3.6	Imago school van voorkeur	29
5.3.7	Belang van de vrijeschool didactiek bij de keuze voor een vrijeschool	33
5.4	Leerlingen in de 7de klas/brugklassers van de vrijeschool	34
5.4.1	Respons.....	34
5.4.2	Instroom	34
5.4.3	Achtergrond leerlingen	34
5.4.4	Preferentie	37
5.4.5	Motieven schoolkeuze voor de (vrije)school waar men nu op zit.....	38
5.4.6	Imago huidige (vrije)school.....	42
5.4.7	Beoordeling huidige school	43

Bijlage 1 – Opzet, respons en betrouwbaarheid

Bijlage 2 – Toelichting op kengetallen imago

Bijlage 3 – Responsoverzichten per school

Bijlage 4 – Antwoorden op open vragen (separaat document)

1 INLEIDING

De Vereniging van vrijescholen verenigt instellingen voor onderwijs (vrijescholen) die werken vanuit antroposofie. De vereniging bevordert en ondersteunt de verdere ontwikkeling van de pedagogie en de kwaliteit van het vrijeschoolonderwijs. De vrijescholen (basisonderwijs en voortgezet onderwijs) in Nederland die zijn aangesloten bij de vereniging tellen circa 23.500 leerlingen. De afgelopen jaren is het aantal leerlingen op de vrijescholen – tegen de landelijke trend in – flink gestegen: in dit schooljaar (2014/2015) gaat het om een groei van 3,9% in het basisonderwijs en in het voortgezet onderwijs om een groei van 8,2%.

Er zijn tal van (mogelijke) redenen te bedenken waarom de vrijescholen in de lift zitten: de nadruk in het reguliere onderwijs op taal en rekenen, de nadruk op toetsing, de herwaardering van niet-cognitieve vaardigheden, enzovoort. De vereniging wil meer inzicht krijgen in de redenen van deze groei: welke motieven hebben steeds meer leerlingen en hun ouders om voor de vrijescholen te kiezen, enzovoort?

In het proces om al dan niet te kiezen voor vrijescholen zijn verschillende cruciale momenten te onderscheiden (aldus de briefing van de vereniging):

- 1) de beslissing van ouders om hun kind aan te melden voor de kleuterklas van een vrijeschool;
- 2) de beslissing van ouders om hun kind na het kleuteronderwijs door te laten gaan naar de 1^e klas van de vrijeschool;
- 3) de beslissing van ouders om hun kind na afronding van de 6^e klas van de vrijeschool door te laten gaan naar de bovenbouw/de 7^e klas¹ van de vrijeschool;
- 4) de beslissing van ouders met een kind in het regulier basisonderwijs om hun kind na groep 8 (terminologie regulier basisonderwijs) over te laten stappen naar de bovenbouw/de 7^e klas van de vrijeschool.

Tegen de hierboven beschreven achtergrond heeft de Vereniging van vrijescholen ons gevraagd een onderzoek uit te voeren dat antwoord geeft op deze (en andere) vragen. In deze rapportage worden de resultaten van het onderzoek beschreven.

¹ De vrijescholen onderscheiden kleuterklassen (groep 1 en 2 van het ‘reguliere’ onderwijs), klas 1 (groep 3 op de ‘reguliere’ Nederlandse school) tot en met klas 6 (groep 8 op de ‘reguliere’ Nederlandse school). Daarna gaat het kind naar de middenbouw (klas 7 en 8), bedoeld om het kind een veilige overgang te laten maken van onderbouw naar bovenbouw. Na de middenbouw volgt de bovenbouw met klas 9 tot en met klas 12.

2 ONDERZOEKSDOELSTELLING

De algemene onderzoeksdoelstellingen van het onderzoek luiden als volgt:

Ouders die er (recentelijk) voor hebben gekozen hun kind naar de kleuterklas van een vrijeschool te sturen

1. Inzicht krijgen in alle overwegingen van deze ouders om hun kind naar de kleuterklas van een vrijeschool te sturen: motieven die positief hebben bijgedragen aan de keuze om het kind naar de kleuterklas van een vrijeschool te sturen en motieven die in de afweging een rol hebben gespeeld om misschien niet voor een vrije school te kiezen.
2. Inzicht krijgen in het 'gewicht' van de motieven/redenen die leiden tot de beslissing van deze ouders om hun kind naar de kleuterklas van een vrijeschool te sturen: welke motieven/redenen geven de doorslag/zijn leidend en welke motieven/reden zijn minder belangrijk?
3. Inzicht krijgen in de mate waarin 'de vrijeschool-didactiek' een rol heeft gespeeld bij de keuze van ouders om hun kind naar de kleuterklas van een vrijeschool te sturen.

Ouders met een kind dat dit schooljaar (schooljaar 2014/2015) de 6^e klas op een vrijeschool afrondt, die voor de keuze staan (samen met hun kind) om het kind al dan niet door te laten gaan naar de bovenbouw/de 7^e klas van de vrijeschool

1. Inzicht krijgen in alle overwegingen van deze ouders om hun kind al dan niet naar de bovenbouw/de 7^e klas van een vrijeschool door te laten stromen: motieven die positief bijdragen aan de keuze om het kind naar de bovenbouw/7^e klas van een vrijeschool te laten doorstromen en motieven om mogelijk niet te kiezen voor een vrijeschool.
2. Inzicht krijgen in het 'gewicht' van de motieven/redenen die leiden tot de beslissing van deze ouders om hun kind naar de bovenbouw/7^e klas van een vrijeschool door te laten stromen: welke motieven/redenen geven de doorslag/zijn leidend en welke motieven/reden zijn minder belangrijk?
3. Inzicht krijgen in de mate waarin 'de vrijeschool-didactiek' een rol speelt bij de keuze van ouders om hun kind naar de bovenbouw/7^e klas van een vrijeschool door te laten stromen.

Leerlingen in de 7^e klas die zijn doorgestroomd vanuit de 6^e klas van een vrijeschool of die zijn ingestroomd vanuit groep 8 van een reguliere basisschool

1. Inzicht krijgen in de motieven van deze leerlingen/hun ouders om voor een vrijeschool te kiezen.
 2. Inzicht krijgen in de ervaringen van deze leerlingen met de vrijeschool waar ze nu op zitten.
 3. Inzicht krijgen in het imago van de vrijeschool in de ogen van deze leerlingen.
-

3 ONDERZOEKSOPZET

Het onderzoek is uitgevoerd onder de volgende doelgroepen:

- Ouders die er (recentelijk) voor hebben gekozen hun kind naar de kleuterklas van een vrijeschool te sturen. Er werd een respons gerealiseerd van n=688.
- Ouders met een kind dat dit schooljaar (schooljaar 2014/2015) de 6e klas op een vrijeschool afrondt, die voor de keuze staan (samen met hun kind) om het kind al dan niet door te laten gaan naar de 7e klas van de vrijeschool. Er werd een respons gerealiseerd van n=297.
- Leerlingen in de 7e klas die zijn doorgestroomd vanuit de 6e klas van een vrijeschool of die zijn ingestroomd vanuit groep 8 van een reguliere basisschool. Er werd een respons gerealiseerd van n=968.

Voor een beschrijving van de uitvoering van het onderzoek verwijzen wij naar bijlage 1: Opzet, respons en betrouwbaarheid.

4 SAMENVATTING

Ouders die recentelijk voor (de kleuterklas van) de vrijeschool hebben gekozen

Respons

Aan het onderzoek hebben 688 ouders deelgenomen die hun kind (kleuter) hebben laten instromen in de vrijeschool.

Instroom

22% van de ouders van deze kleuters heeft **zelf** ervaring met de vrijeschool. 78% van de ouders heeft die ervaring niet.

Keuzemotieven kleuterklas vrijeschool

42% van de ouders die voor de vrijeschool hebben gekozen, heeft **geen** ander schooltype in overweging genomen (unieke keuze). 58% heeft **wel** 'andere' schooltypen in overweging genomen. De vrijescholen zijn met name in concurrentie met Montessori-, Jenaplan- en Daltonscholen (28% van alle ouders nam dit schooltype mede in overweging) én met Openbare Scholen (26% van alle ouders nam dit schooltype mede in overweging).

Motieven

De meest genoemde **motieven** om te kiezen voor (de kleuterklas van) de vrijeschool zijn:

- De school is minder gericht op prestaties en meer gericht op de persoonlijke ontwikkeling van het kind (67%)
- De school biedt goede mogelijkheden tot zelfontplooiing van het kind (48%)
- De school heeft veel aandacht voor kunstzinnig onderwijs (euritmie, muziek, tekenen en handvaardigheid) (42%)
- Geen denkwerk maar doewerk (40%)
- De school past bij onze normen en waarden (36%)
- Het kind leert er spelenderwijs (36%)

De meest genoemde **drempel** om niet te kiezen voor (de kleuterklas van) de vrijeschool is:

- De afstand (39%)

Imago

De vrijeschool heeft een sterk imago, met name op **onderwijsinhoudelijke aspecten**, zoals 'levert een bijdrage aan de sociale en emotionele ontwikkeling', 'aandacht voor kunstzinnig onderwijs' en 'gelegenheid tot creatieve ontplooiing van het kind'. Ook op het gebied van **sfeer** en (**sociale**) **veiligheid** heeft de vrijeschool een sterk imago. Aan de vrijeschool kleeft **minder** het beeld dat de school een goede mix heeft van autochtone en allochtone kinderen.

Loyaliteit

De loyaliteit van de ouders met de vrijeschool is hoog: 97% van de ouders zou, als ze opnieuw voor een school zouden moeten kiezen, beslist (82%) of waarschijnlijk (15%) wederom voor de vrijeschool kiezen.

Ouders met een kind dat dit schooljaar (schooljaar 2014/2015) de 6^e klas van de vrijeschool afrondt

Respons

Aan het onderzoek hebben 297 ouders met een kind in de 6^e klas van de vrijeschool deelgenomen.

Preferentie type school vervolgopleiding

Uit landelijke cijfers blijkt dat 45% van de leerlingen die van een PO vrijeschool komen doorstroomt naar een **VO vrijeschool** en dat 55% van de leerlingen doorstroomt naar een **andere VO school**. Als leerlingen doorstromen naar een andere VO school dan is dat met name naar het Openbaar Onderwijs.

Motieven

De meest genoemde **motieven** van ouders met een kind in de 6^e klas van de vrijeschool om **wel** te kiezen voor de vrijeschool als vervolgschool, zijn:

- De school zorgt voor een brede vorming van het kind die verder gaat dan het leren van vakken (72%)
- De school biedt optimale mogelijkheden tot zelfontplooiing van mijn kind (48%)
- De school levert een bijdrage aan de sociale en emotionele ontwikkeling van mijn kind(eren) (49%)
- De school besteedt naast de kernvakken veel gelegenheid tot creatieve ontplooiing van mijn kind(eren) (43%)
- De school is minder prestatiegericht en meer gericht op de persoonlijke ontwikkeling van mijn kind (43%)

De meest genoemde **drempel** om niet te kiezen voor de vrijeschool als vervolgschool is:

- De afstand/ geen vrijeschool in de buurt (60%)

De meest genoemde **motieven** om te kiezen voor een **ander schooltype** dan een vrijeschool als vervolgschool, zijn:

- Is dicht bij huis (50%)
- Heeft een goede sfeer (44%)
- Is kleinschalig (een relatief kleine school, niet te groot) (39%)
- Biedt optimale mogelijkheden tot zelfontplooiing van mijn kind (38%)
- Zorgt voor een brede vorming van het kind die verder gaat dan het leren van vakken (35%)

Imago

De vrijeschool heeft een sterk imago, met name op onderwijsinhoudelijke aspecten, sfeer en sociale veiligheid.

Het imago van vrije scholen onderscheidt zich van 'andere scholen' ten aanzien van de volgende imagoaspecten:

- Is een school die veel aandacht heeft voor kunstzinnig onderwijs door middel van eurythmie, muziek en handvaardigheid
- Stelt toetsen minder centraal
- Is een school die bijdraagt aan de spirituele en geestelijke ontwikkeling van de leerlingen
- Is een school die minder prestatiegericht is en meer gericht op de persoonlijke ontwikkeling van de leerlingen
- Is een school in opkomst
- Is een 'witte school' (met voornamelijk leerlingen van Nederlandse ouders)

Leerlingen in de 7^e klas die zijn doorgestroomd vanuit de 6^e klas van de vrijeschool of die zijn ingestroomd vanuit groep 8 van een reguliere basisschool

Respons

Aan het onderzoek hebben 968 leerlingen deelgenomen.

Instroom

Uit landelijke cijfers blijkt dat 38% van de leerlingen die instromen naar een VO vrijeschool afkomstig zijn van een PO **vrijeschool** en dat 62% van de leerlingen die instromen naar een VO vrijeschool afkomstig zijn van een **andere** PO school.

Motieven

De meest genoemde **motieven** om (samen met de ouders/verzorgers) te kiezen voor de **vrijeschool** als vervolgschool zijn:

Indien instroom vanuit een PO vrijeschool

- Omdat ik op de basisschool al op een vrijeschool zat (58%)
- Omdat deze school een goede sfeer heeft (44%)
- Omdat ik mij op deze school creatief kan ontplooien (33%)

Indien instroom vanuit een ander type school

- Omdat op deze school een goede sfeer heerst (51%)
- Omdat ik mij op deze school creatief kan ontplooien (46%)
- Omdat het een kleine school is (35%)

Gewenning

Er zijn veel zaken waaraan leerlingen moeten wennen bij de overstap van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs: (meer) huiswerk maken, nieuwe klasgenoten enzovoort.

Ten opzichte van de **benchmark** moeten leerlingen in de 7^e klas van een vrijeschool in vergelijking met het landelijk beeld **minder** wennen aan:

- Dat er anders lesgegeven wordt dan op de basisschool (53% versus 65% landelijk)
- Dat het (qua omvang) een grote school is (27% versus 50% landelijk)
- Dat de leerling vroeg moet beginnen (28% versus 39% landelijk)

Ten opzichte van de benchmark moeten leerlingen in de 7^e klas in vergelijking met het landelijk beeld **meer** wennen aan:

- (regelmatig) pas laat vrij (57% versus 38% landelijk)
- Zelf plannen van het huiswerk (54% versus 44% landelijk)

Imago

De leerlingen hebben een overwegend positief beeld van de vrijeschool waarop zij zitten.

Sterke imagoaspecten zijn:

- Een school met veel kunstzinnige vakken (muziek, bewegen/ dansen, toneel/ drama, tekenen/ schilderen (98%)
- Een school waar het fijn is (96%)
- Een school waar ik mij thuis voel (94%)
- Een veilige school (94%)
- Een school waar je veel kansen krijgt (91%)

Loyaliteit

Van alle leerlingen zou 86% beslist of waarschijnlijk opnieuw voor de vrijeschool (waarop ze nu zitten) kiezen. Dit komt overeen met het landelijk beeld.

Van alle leerlingen zou 82% de school waarop zij zitten beslist of waarschijnlijk aan andere leerlingen aanraden; dat is hoger dan het landelijk beeld.

5 RESULTATEN

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de resultaten weergegeven van het onderzoek. In paragraaf 5.2 beschrijven we de resultaten van het onderzoek onder de ouders die kleuters hebben die op de vrijeschool zitten; in paragraaf 5.3 beschrijven we de resultaten van de ouders van leerlingen die in de 6^e klas van de vrijeschool zitten en in paragraaf 5.4 volgen de resultaten van het onderzoek onder leerlingen in de 7^e klas van de vrije school.

Waar mogelijk zijn resultaten vergeleken met onze benchmark (oudertevredenheid PO, leerlingtevredenheid VO).

5.2 Ouders van kleuters die op de vrijeschool zitten

5.2.1 Respons

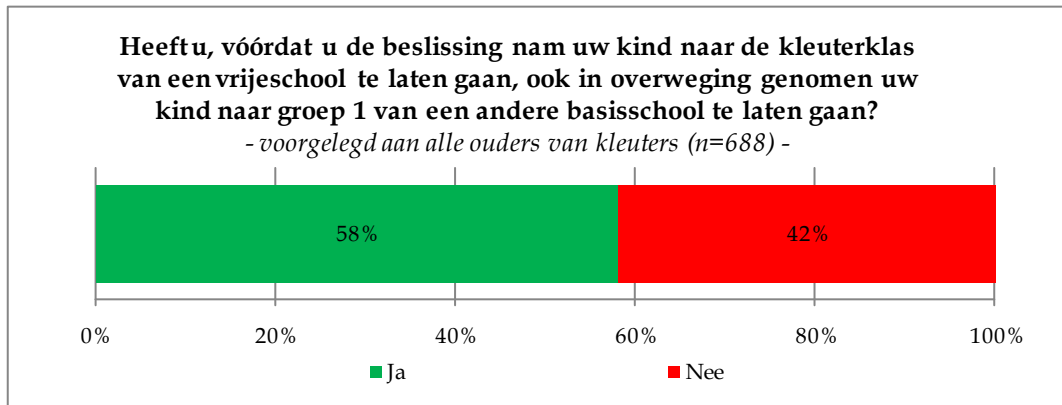
Aan het onderzoek hebben 688 ouders deelgenomen die hun kind (kleuter) hebben laten instromen in de kleuterklas van een vrijeschool.

5.2.2 Instroom

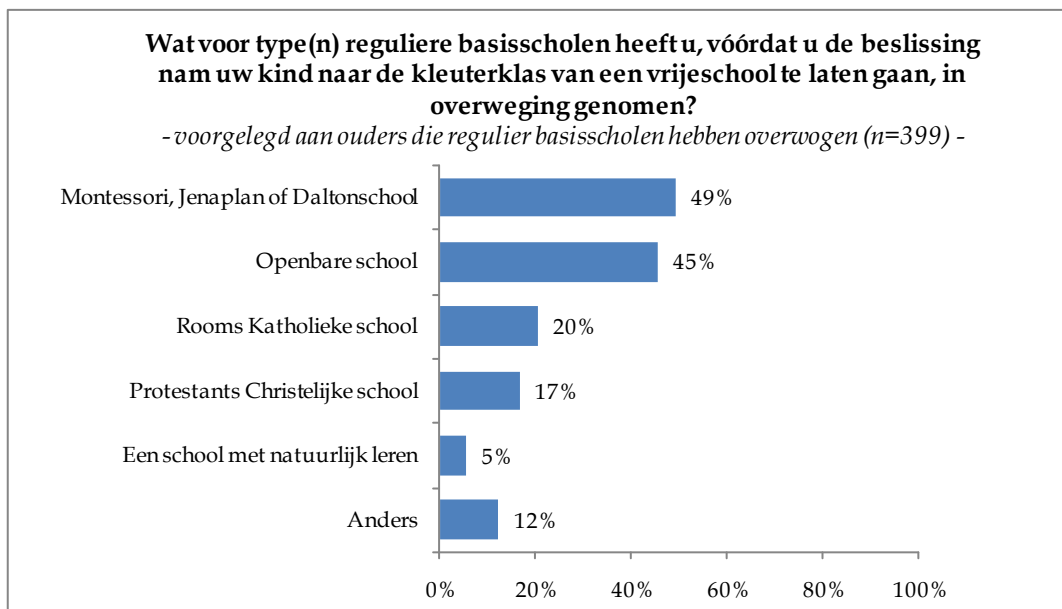
22% van de ouders van deze kleuters heeft **zelf** ervaring met de vrijeschool. 78% van de ouders heeft die ervaring niet.

5.2.3 Overweging andere basisschool

Iets meer dan de helft van de ouders met een kind in de kleuterklas van de vrijeschool (58%) heeft een andere basisschool voor hun kind overwogen voordat ze de beslissing hebben genomen om hun kind naar een vrijeschool te laten gaan.

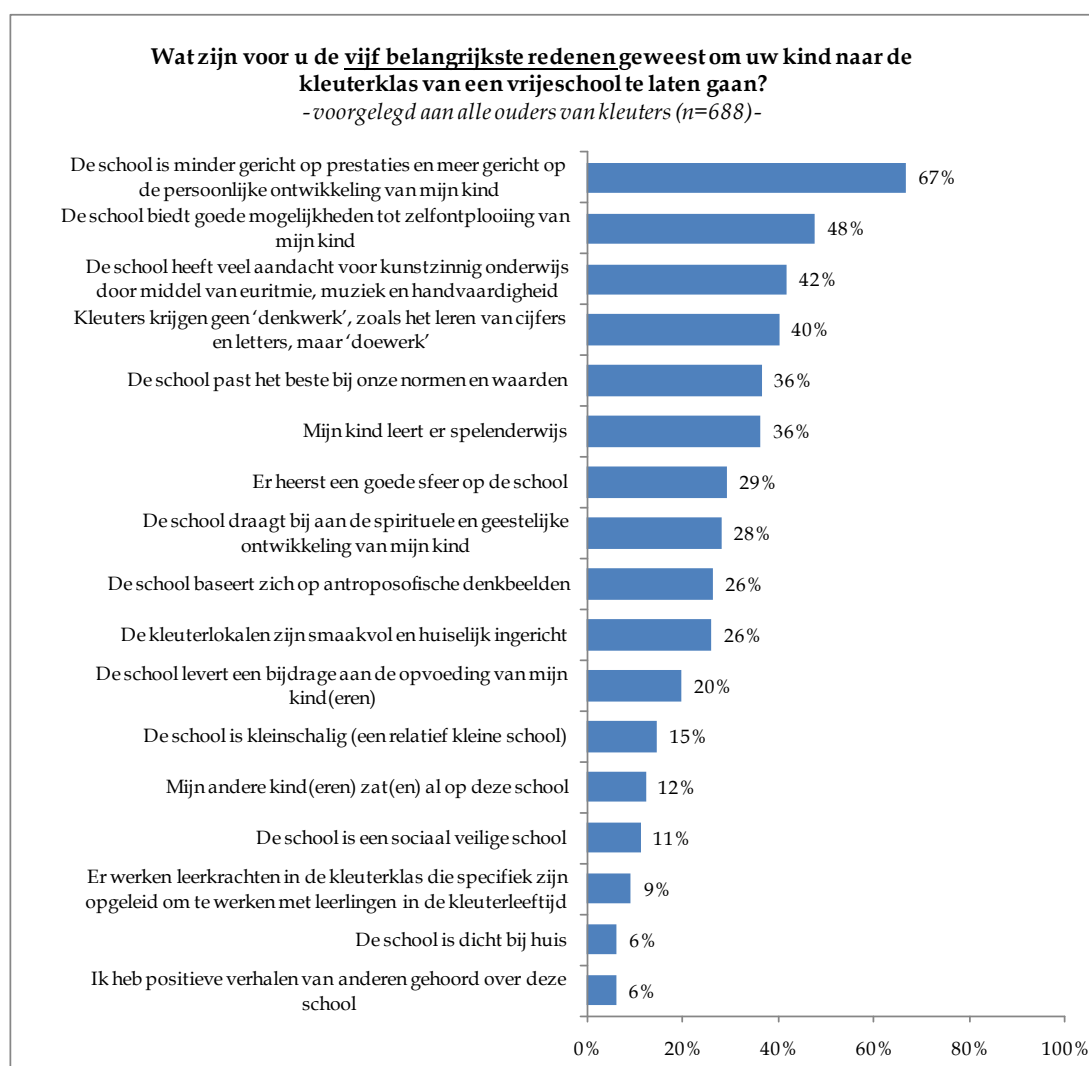
Het waren voornamelijk de typen Montessori/Jenaplan/Deltonschool (49%) en 'openbare school' (45%) die de ouders van de kleuters hebben overwogen voordat ze de beslissing hebben genomen hun kind naar een vrijeschool te laten gaan.

5.2.4 Motieven keuze vrijeschool

Eerst is de ouders gevraagd om *spontaan* de belangrijkste redenen te noemen waarom zij voor de kleuterklas van de vrijeschool hebben gekozen. De meest genoemde redenen zijn dat het kind op een vrije school nog langer kind mag zijn en mag spelen, dat er veel aandacht is voor het kind, dat de ontwikkeling van het kind centraal staat en dat er bij een vrijeschool sprake is van antroposofisch onderwijs. Voor een overzicht van de gegeven antwoorden verwijzen wij naar bijlage 4.

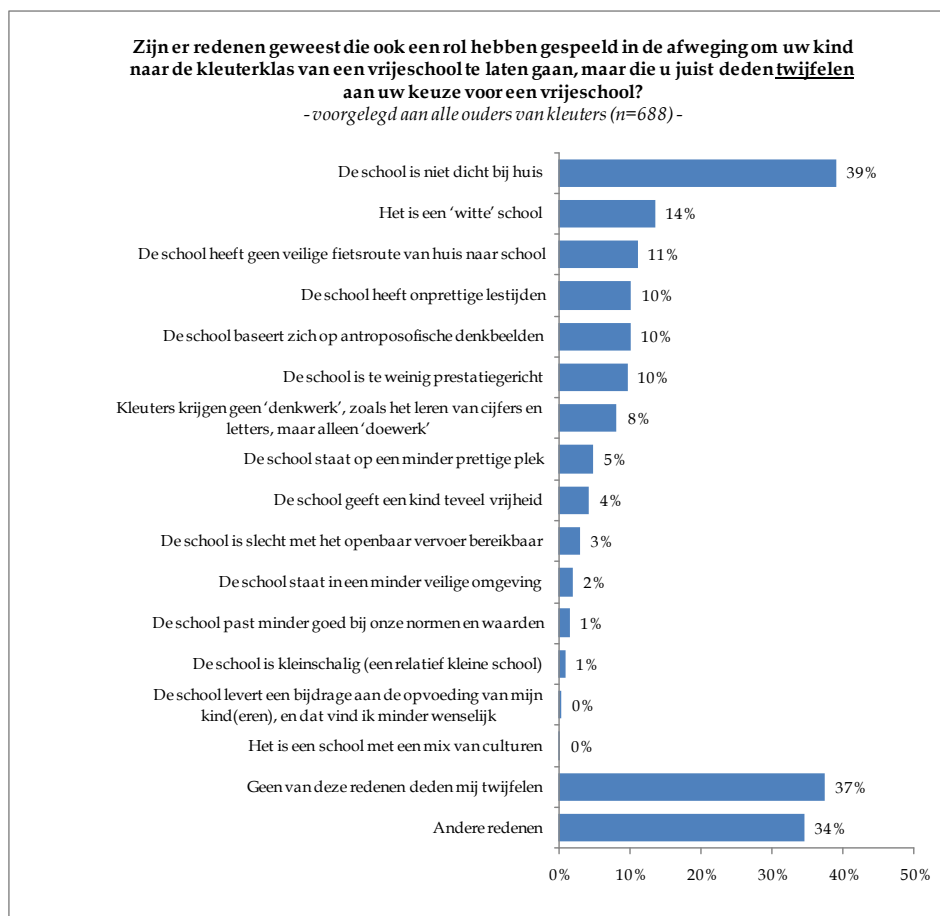
Daarna is de ouders van kleuters een lijst met redenen voorgelegd met de vraag de vijf belangrijkste redenen aan te vinken. In de onderstaande grafiek zijn alleen de antwoorden opgenomen die door meer dan 5% van de ouders zijn genoemd. Uit deze grafiek blijkt dat de belangrijkste reden om het kind naar de kleuterklas van een vrijeschool te laten gaan, is dat een vrijeschool minder gericht is op prestaties van een leerling en meer gericht is op de persoonlijke ontwikkeling van een leerling (67%).

5.2.5 Redenen voor twijfels

Van alle ouders heeft 63% twijfels gehad over de keuze om hun kind naar een vrijeschool te laten gaan. De grootste groep ouders van kleuters (39%) geeft aan dat de reden 'de school is niet dicht bij huis' hen heeft doen twijfelen aan de keuze voor een vrijeschool.

Voor een compleet overzicht van de genoemde andere redenen verwijzen we naar de (separate) bijlage van dit rapport.

Als 'andere redenen' worden de volgende redenen het meest genoemd:

- Twijfels of het goed aansluit op het voortgezet onderwijs (10%);
- Het te dogmatisch toepassen van de antroposofische gedachte (10%);
- De vrijeschool is niet modern (6%);
- Te veel leerlingen en te weinig leerkrachten (3%);
- Verouderd lesmateriaal/ slechte staat van de school (3%).

5.2.6 Imago huidige vrijeschool

Het imago van de vrijeschool waarop het kind zit is gemeten aan de hand van stellingen. Bij elke stelling kon de ouder aangeven of hij/zij van oordeel is dat de stelling wel past bij de school, juist niet past bij de school of dat hij/zij geen oordeel heeft ten aanzien van de voorgelegde stelling.

In de grafieken worden twee kengetallen weergegeven: de imagowaarde (het beeld dat de ouders hebben) en de associatiewaarde (de mate waarin er sprake is van beeldvorming).

Voor een uitleg van deze kengetallen verwijzen wij naar bijlage 2.

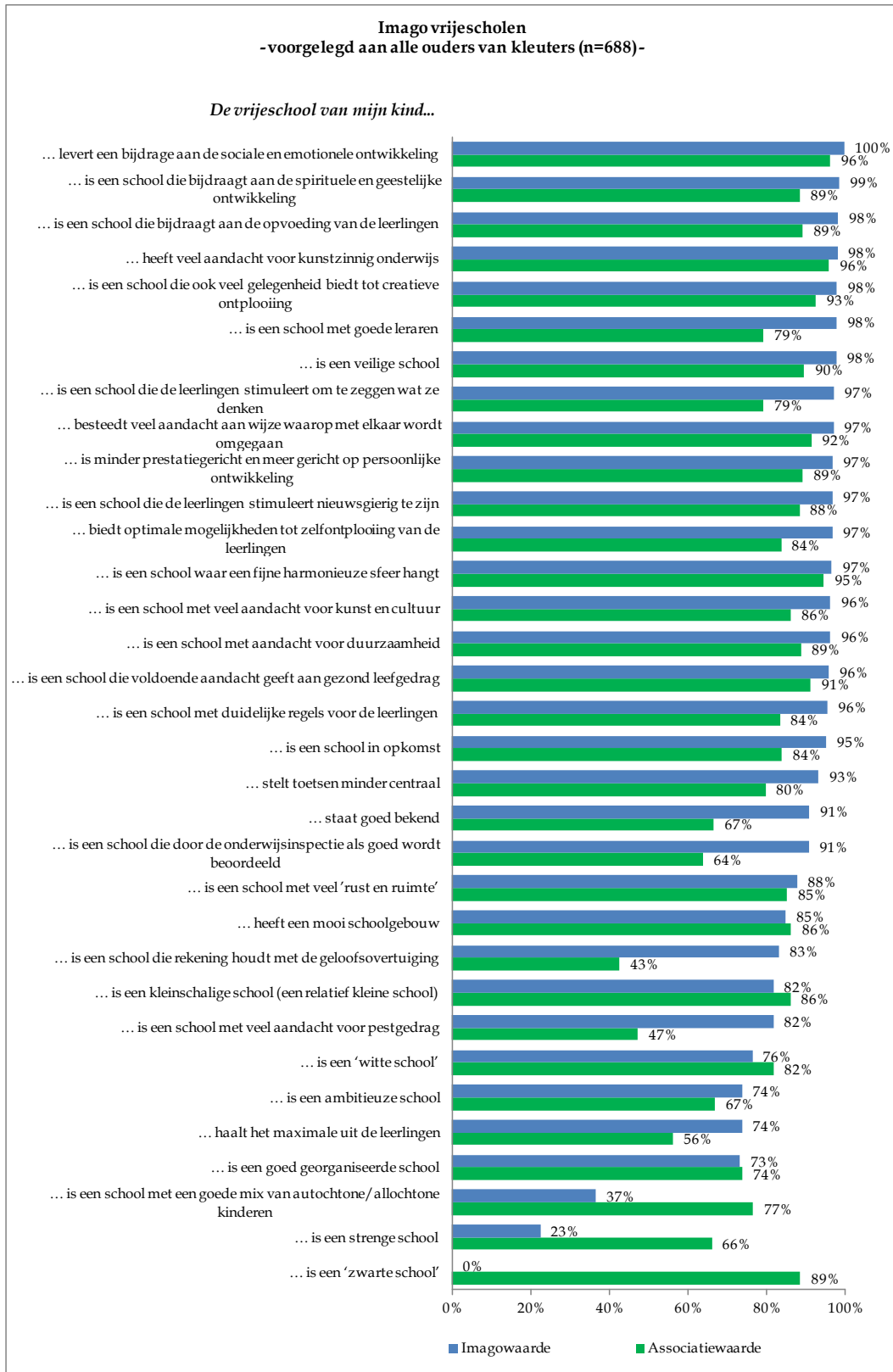
De vrijeschool heeft op vrijwel alle voorgelegde aspecten een **sterk** imago. De hoogst scorende aspecten zijn:

- levert een bijdrage aan de sociale en emotionele ontwikkeling (100%);
- is een school die bijdraagt aan de spirituele en geestelijke ontwikkeling (99%);
- is een school die bijdraagt aan de opvoeding van de leerlingen (98%);
- heeft veel aandacht voor kunstzinnig onderwijs (98%);
- is een school die ook veel gelegenheid biedt tot creatieve ontplooiing (98%).

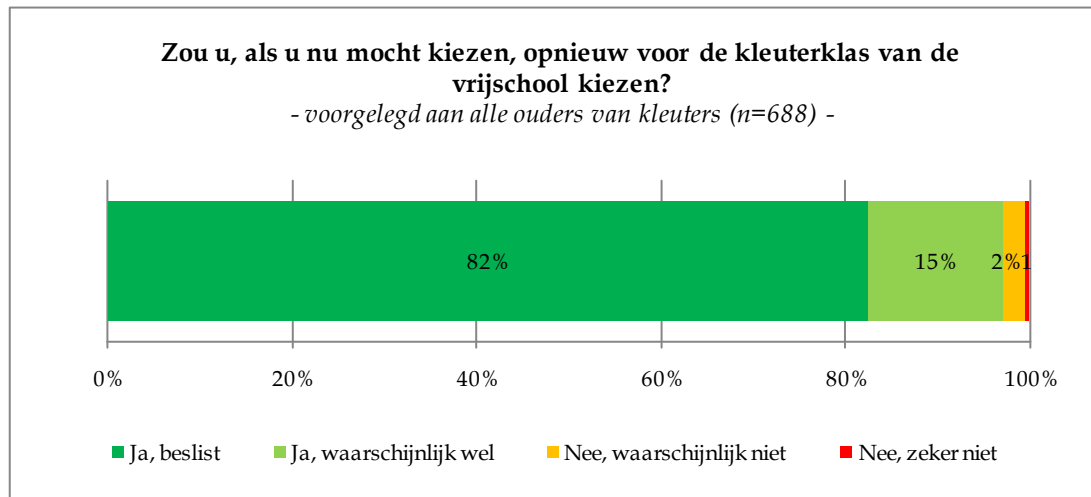
De aspecten 'de vrijeschool is een school met een goede mix van autochtone/allochtone kinderen', 'de vrijeschool is een strenge school' en 'de vrijeschool is een zwarte school' hebben een *lage* imagowaarde. Het is de vraag of we dit moeten duiden als een zwak imagoaspect: het is hierbij de vraag welk imago de vrijescholen nastreven.

Vooralsnog lijkt het ons positief dat de vrijeschool niet wordt gezien als 'streng' en 'zwart'.

Als de vrijescholen nastreven een school te zijn met een goede mix van autochtone/allochtone kinderen, dan ligt hier een aandachtspunt.

Bijna alle ouders zouden beslist (82%) of waarschijnlijk (15%) opnieuw voor de kleuterklas van de vrijeschool kiezen als ze opnieuw een keuze moesten maken.

5.2.7 Beoordeling huidige vrijeschool

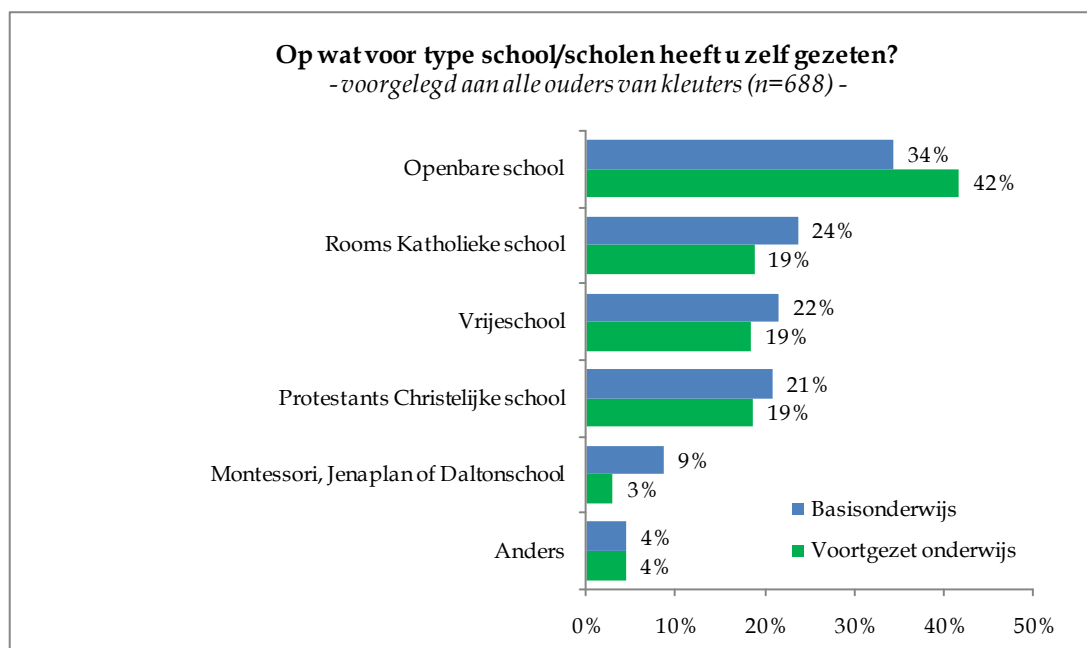
De ouders van kleuters is verder gevraagd om de vrijeschool van hun kind in de vorm van een rapportcijfer te beoordelen. Het gemiddelde rapportcijfer is een 8,2 en dat is hoog ten opzichte van de benchmark beoordeling basisscholen (benchmark: 7,6). In de grafiek hieronder is te zien dat de grootste groep ouders de school van hun kind een 8 of hoger geeft (78%).

5.2.8 Achtergrond ouders

Als laatste is gevraagd op wat voor school de ouders zelf hebben gezeten. Voor zowel basisonderwijs als voortgezet onderwijs geldt dat het grootste deel van de ouders op een openbare school heeft gezeten (respectievelijk 34% en 42%).

Per saldo heeft 22% van de ouders van deze kleuters **zelf** ervaring met de vrijeschool en 78% niet.

Als we kijken naar de populatieverdeling van basisscholen in Nederland naar denominatie, dan zien we dat de instroom met name komt van ouders die zelf op een vrijeschool dan wel op een openbare school hebben gezeten. Ouders met een confessionele achtergrond zijn minder geneigd hun kinderen naar een vrijeschool te sturen.

Verdeling primair onderwijs naar denominatie	
Openbaar onderwijs	34%
Protestant Christelijk	29%
Rooms Katholiek	28%
Vrijescholen	1%
Anders	8%
Totaal	100%

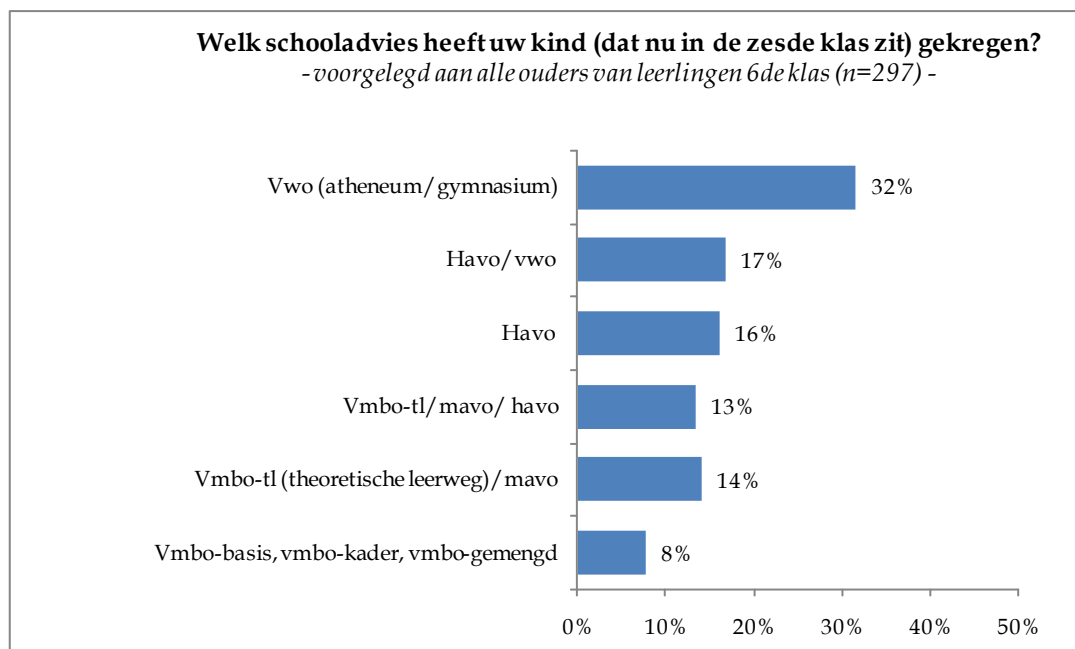
5.3 Ouders van leerlingen in 6de klas van de vrijeschool

5.3.1 Respons

Aan het onderzoek hebben 297 ouders met een kind in de 6e klas van de vrijeschool deelgenomen.

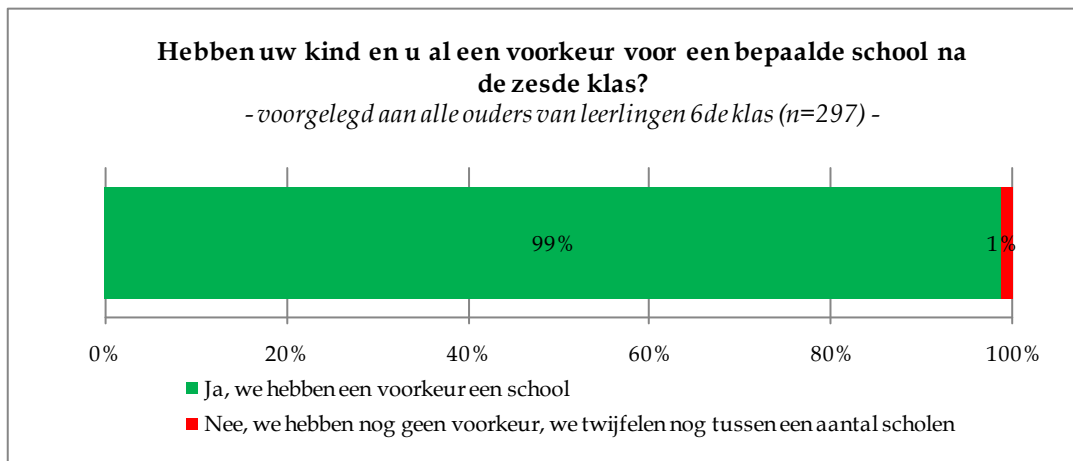
5.3.2 Schooladvies

Allereerst is de ouders die een kind in de 6de klas van de vrijeschool hebben, gevraagd welk schooladvies hun kind heeft gekregen. Uit de onderstaande figuur blijkt dat bijna één derde (32%) naar het vwo (atheneum/gymnasium) is verwezen.

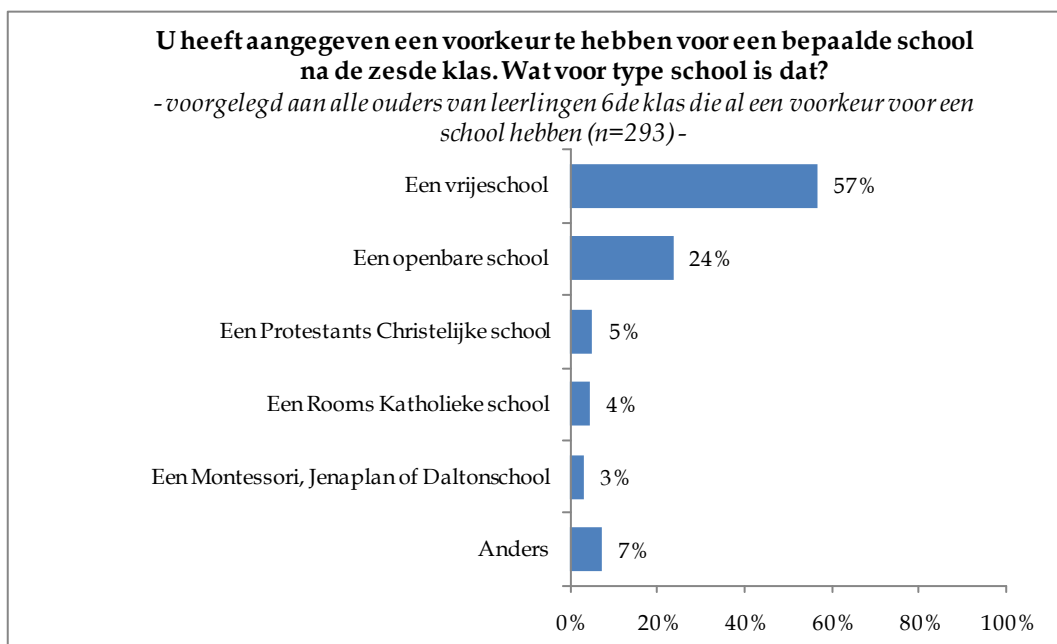
5.3.3 Preferentie

Daarna is de ouders gevraagd of ze al een voorkeur voor een bepaalde school na de zesde klas hebben. Vrijwel alle ouders en hun kinderen (99%) hebben al een voorkeur voor een bepaalde school na de zesde klas.

Van ouders en kinderen die al een voorkeur voor een bepaalde school hebben (99% dus), geeft meer dan de helft (57%) aan een voorkeur voor een vrijeschool te hebben, op grote afstand gevolgd door een openbare school (24%).

Uit landelijke cijfers blijkt dat de verwachte uitstroom van de vrijeschool PO naar de vrijeschool VO 45% bedraagt.

We zien dat de vrijeschool met name wordt gekozen voor kinderen met een schooladvies van vmbo-tl/mavo tot en met havo/vwo. Ouders met een kind met een vmbo-b/k/g advies kiezen nauwelijks voor een vrijeschool, ouders met een kind met een (uitsluitend) vwo advies kiezen in relatief mindere mate voor een vrijeschool.

Advies/ Voorkeur	Vmbo- b/k/g	Vmbo-tl /mavo	Vmbo-tl /mavo/ havo	Havo	Havo/ vwo	Vwo	Totaal
Een vrijeschool	10%	62%	63%	79%	63%	48%	57%
Een openbare school	52%	21%	18%	9%	22%	29%	24%
Een Rooms Katholieke school	0%	2%	3%	4%	4%	7%	4%
Een Protestants Christelijke school	0%	10%	13%	2%	0%	5%	5%
Een Montessori, Jenaplan of Daltonschoon	5%	5%	0%	0%	8%	2%	3%
Nog anders	33%	0%	5%	6%	2%	9%	7%
Total	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Aandeel	8%	14%	13%	16%	17%	32%	100%

5.3.4 Motieven keuze school

Vervolgens hebben we de ouders een aantal redenen voorgelegd en hen gevraagd de vijf belangrijkste redenen om voor de school van hun voorkeur te kiezen. Daarbij hebben we de ouders tevens gevraagd een rangorde te geven aan de redenen.

In de navolgende tabellen staan steeds twee cijfers gepresenteerd: het percentage ouders dat de betreffende reden heeft genoemd en een 'belangscore' op basis van de ranking (waarbij 100% staat voor de belangrijkste reden in de afweging van redenen).

Resultaten indien een voorkeur voor de vrijeschool:

- Ouders die een voorkeur hebben voor de vrijeschool als vervolgschool hebben voornamelijk een voorkeur voor de vrijeschool, omdat de vrijeschool voor een brede vorming van het kind zorgt die verder gaat dan het leren van vakken. Dit aspect heeft de hoogste belangscore en is ook het vaakst door de ouders genoemd (door 72% genoemd).
- Op de volgende vier plaatsen staat respectievelijk:
 - o dat de vrijeschool een bijdrage levert aan de sociale en emotionele ontwikkeling van het kind (49%);
 - o dat de vrijeschool het kind de optimale mogelijkheden tot zelfontplooiing biedt (door 48% genoemd);
 - o dat de vrijeschool naast de kernvakken veel gelegenheid besteedt tot creatieve ontplooiing van het kind (43%);
 - o dat de vrije school minder prestatiegericht is en meer gericht op de persoonlijke ontwikkeling van het kind (43%).

Voorkeur voor de vrijeschool : motieven	% reden genoemd	belangscore
zorgt voor een brede vorming van het kind die verder gaat dan het leren van vakken	72%	100%
biedt optimale mogelijkheden tot zelfontplooiing van mijn kind	48%	66%
levert een bijdrage aan de sociale en emotionele ontwikkeling van mijn kind(eren)	49%	60%
besteedt naast de kernvakken veel gelegenheid tot creatieve ontplooiing van mijn kind(eren)	43%	54%
is minder prestatiegericht en meer gericht op de persoonlijke ontwikkeling van mijn kind	43%	54%
is een logische vervolgstap na deze basisschool (vanwege het type onderwijs)	45%	47%
heeft veel aandacht voor kunstzinnig onderwijs door middel van euritmie (onderwijs waarin de beweging centraal staat), muziek en handvaardigheid	32%	41%
heeft een goede sfeer	31%	35%
past het beste bij onze normen en waarden	29%	34%
draagt bij aan de spirituele en geestelijke ontwikkeling van mijn kind	25%	28%
stimuleert mijn kind zich vrij te voelen om op school te zeggen wat hij/zij denkt	23%	28%
is kleinschalig (een relatief kleine school, niet te groot)	26%	23%
biedt maatwerk/extra ondersteuning aan leerlingen/ziet wat elke leerling nodig heeft om zich goed te ontwikkelen	16%	19%
biedt de mogelijkheid om over te stappen naar een hoger of lager niveau	16%	17%
biedt degelijk ('ouderwets goed') onderwijs	14%	17%
daar zit(ten)/zat(en) mijn andere kind(eren) al op	20%	15%
staat goed bekend	12%	13%
hanteert duidelijke regels	11%	12%
doet veel aan kunst en cultuur	11%	12%
stelt toetsen minder centraal	11%	11%
daarover heb ik positieve verhalen van anderen gehoord	10%	10%
had een leuke en interessante Open Dag / Voorlichtingsavond	10%	10%
daar gaan ook vrienden/vriendinnen van mijn kind heen	13%	10%
organiseert veel activiteiten naast de reguliere lessen	7%	10%
doet veel aan lichamelijke ontwikkeling/sport	8%	10%
is dicht bij huis	9%	8%
is door de basisschool geadviseerd	8%	8%
daar gaan zowel kinderen van Nederlandse als van buitenlandse ouders heen (gemengde school)	8%	6%
daar gaan voornamelijk kinderen van Nederlandse ouders heen (witte school)	7%	5%
andere reden	5%	

Resultaten indien een voorkeur voor een 'andere' school:

- Ouders die geen voorkeur hebben voor de vrijeschool als vervolgschool, hebben vooral voor een bepaalde vervolgschool gekozen, omdat deze een goede sfeer heeft (de hoogste belangscore).
- Andere veelgenoemde redenen om niet voor een vrijeschool maar voor een andere school als vervolgschool te kiezen, zijn:
 - o omdat de school dicht bij huis is (door 50% genoemd);
 - o omdat de school optimale mogelijkheden tot zelfontplooiing van het kind biedt (38%);
 - o omdat de school kleinschalig is (39%);
 - o omdat de school maatwerk/extra ondersteuning biedt aan leerlingen (34%).

Voorkeur voor een 'andere' school: motieven	% reden genoemd	Gemiddelde belangscore
Heeft een goede sfeer	44%	100%
Biedt optimale mogelijkheden tot zelfontplooiing van mijn kind	38%	90%
Is dicht bij huis	50%	85%
Biedt maatwerk/extra ondersteuning aan leerlingen/ziet wat elke leerling nodig heeft om zich goed te ontwikkelen	34%	77%
Is kleinschalig (een relatief kleine school, niet te groot)	39%	74%
Zorgt voor een brede vorming van het kind die verder gaat dan het leren van vakken	35%	73%
Biedt de mogelijkheid om over te stappen naar een hoger of lager niveau	33%	70%
Staat goed bekend	34%	65%
Besteedt naast de kernvakken veel gelegenheid tot creatieve ontplooiing van mijn kind(eren)	30%	62%
Doet veel aan kunst en cultuur	28%	54%
Hanteert duidelijke regels	27%	50%
Levert een bijdrage aan de sociale en emotionele ontwikkeling van mijn kind(eren)	27%	49%
Had een leuke en interessante Open Dag / Voorlichtingsavond	27%	49%
Daarover heb ik positieve verhalen van anderen gehoord	28%	49%
Stimuleert mijn kind zich vrij te voelen om op school te zeggen wat hij/zij denkt	22%	46%
Biedt degelijk ('ouderwets goed') onderwijs	24%	42%
Organiseert veel activiteiten naast de reguliere lessen	26%	41%
Is minder prestatiegericht en meer gericht op de persoonlijke ontwikkeling van mijn kind	24%	40%
Is een logische vervolgstap na deze basisschool (vanwege het type onderwijs)	20%	38%
Past het beste bij onze normen en waarden	20%	36%
Doet veel aan lichamelijke ontwikkeling/sport	20%	29%
Een andere reden	12%	27%
Daar zit(ten)/zat(en) mijn andere kind(eren) al op	21%	25%
Draagt bij aan de spirituele en geestelijke ontwikkeling van mijn kind	15%	24%

Voorkeur voor een 'andere' school: motieven (vervolg)	% reden genoemd	Gemiddelde belangscore
Daar gaan ook vrienden/vriendinnen van mijn kind heen	19%	23%
Is door de basisschool geadviseerd	16%	23%
Heeft veel aandacht voor kunstzinnig onderwijs door middel van euritmie (onderwijs waarin de beweging centraal staat), muziek en handvaardigheid	13%	20%
Stelt toetsen minder centraal	13%	18%
Daar gaan zowel kinderen van Nederlandse als van buitenlandse ouders heen (gemengde school)	14%	18%
Daar gaan voornamelijk kinderen van Nederlandse ouders heen (witte school)	12%	10%

De verwachting is dat er een verschil is tussen de motieven die ouders noemen om voor een vrijeschool respectievelijk een 'andere' school te kiezen naar richting van het schooladvies dat hun kind heeft gekregen. Dat blijkt niet het geval te zijn. Wel zien we significante verschillen van genoemde motieven naar de keuze van de school (vrijeschool versus andere scholen). In de hierna volgende tabel is een vergelijking gemaakt tussen de keuzemotieven voor een vrijeschool en de keuzemotieven voor een 'andere' school. Significante verschillen zijn met **groen** aangegeven.

Keuzemotieven (% genoemd)	Vrijeschool	Anders	Totaal
Zorgt voor een brede vorming van het kind die verder gaat dan het leren van vakken	72%	35%	56%
Biedt optimale mogelijkheden tot zelfontplooiing van mijn kind	48%	38%	43%
Levert een bijdrage aan de sociale en emotionele ontwikkeling van mijn kind(eren)	49%	27%	40%
Besteedt naast de kernvakken veel gelegenheid tot creatieve ontplooiing van mijn kind(eren)	43%	30%	38%
Heeft een goede sfeer	31%	44%	37%
Is minder prestatiegericht en meer gericht op de persoonlijke ontwikkeling van mijn kind	43%	24%	35%
Is een logische vervolgstap na deze basisschool (vanwege het type onderwijs)	45%	20%	34%
Is kleinschalig (een relatief kleine school, niet te groot)	26%	39%	32%
Is dicht bij huis	9%	50%	27%
Past het beste bij onze normen en waarden	29%	20%	25%
Biedt de mogelijkheid om over te stappen naar een hoger of lager niveau	16%	33%	24%
Biedt maatwerk/extra ondersteuning aan leerlingen/ziet wat elke leerling nodig heeft om zich goed te ontwikkelen	16%	34%	24%
Heeft veel aandacht voor kunstzinnig onderwijs door middel van euritmie (onderwijs waarin de beweging centraal staat), muziek en hardvaardigheid	32%	13%	24%
Stimuleert mijn kind zich vrij te voelen om op school te zeggen wat hij/zij denkt	23%	22%	23%
Staat goed bekend	12%	34%	22%
Daar zit(ten)/zat(en) mijn andere kind(eren) al op	20%	21%	21%
Draagt bij aan de spirituele en geestelijke ontwikkeling van mijn kind	25%	15%	20%
Biedt degelijk ('ouderwets goed') onderwijs	11%	28%	18%
Doet veel aan kunst en cultuur	14%	24%	18%
Hanteert duidelijke regels	11%	27%	18%
Daarover heb ik positieve verhalen van anderen gehoord	10%	28%	17%
Had een leuke en interessante Open Dag / Voorlichtingsavond	10%	27%	17%
Daar gaan ook vrienden/vriendinnen van mijn kind heen	13%	19%	15%
Organiseert veel activiteiten naast de reguliere lessen	7%	26%	15%
Doet veel aan lichamelijke ontwikkeling/sport	8%	20%	13%
Stelt toetsen minder centraal	11%	13%	12%
Is door de basisschool geadviseerd	8%	16%	11%
Daar gaan zowel kinderen van Nederlandse als van buitenlandse ouders heen (gemengde school)	8%	14%	11%
Daar gaan voornamelijk kinderen van Nederlandse ouders heen (witte school)	7%	12%	9%
Een andere reden	3%	12%	7%

De meest onderscheidende motieven om voor een schooltype te kiezen zijn:

Vrijeschool	'andere' school
➤ Zorgt voor een brede vorming van het kind die verder gaat dan het leren van vakken➤ Levert een bijdrage aan de sociale en emotionele ontwikkeling van mijn kind(eren)➤ Is een logische vervolgstap na deze basisschool (vanwege het type onderwijs)➤ Is minder prestatiegericht en meer gericht op de persoonlijke ontwikkeling van mijn kind➤ Besteedt naast de kernvakken veel gelegenheid tot creatieve ontplooiing van mijn kind(eren)➤ Heeft veel aandacht voor kunstzinnig onderwijs door middel van euritmie (onderwijs waarin de beweging centraal staat), muziek en hardvaardigheid	➤ Is dicht bij huis➤ Heeft een goede sfeer➤ Is kleinschalig (een relatief kleine school, niet te groot)➤ Biedt maatwerk/extra ondersteuning aan leerlingen/ ziet wat elke leerling nodig heeft om zich goed te ontwikkelen➤ Staat goed bekend➤ Biedt de mogelijkheid om over te stappen naar een hoger of lager niveau

5.3.5 Motieven indien geen keuze voor een vrijeschool

Bijna alle ouders die juist niet voor een vrijeschool als vervolgschool hebben gekozen (dat is 43% van alle ouders), geven aan hier een specifieke redenen voor te hebben.

De meest genoemde redenen (spontaan genoemd) om niet voor een vrijeschool te kiezen zijn:

- de afstand (48%);
- keuze van het kind zelf (17%);
- te weinig uitdaging (7%);
- geen tweetalig onderwijs (3%);
- vrijescholen gaan niet met hun tijd mee (2%).

Daarnaast is een aantal mogelijke redenen voor het niet kiezen voor een vrijeschool aan de ouders voorgelegd. Ouders is gevraagd de vijf belangrijkste redenen uit het lijstje te kiezen en deze te ranken op volgorde van belang. De antwoorden zijn op dezelfde manier geanalyseerd als de motieven voor de keuze van een school (zie paragraaf 5.2.4). Uit de onderstaande tabel is te concluderen dat de belangrijkste reden voor het niet kiezen voor een vrijeschool de afstand is (er is geen vrijeschool in de buurt).

Waarom geen voorkeur voor vrijeschool:	% reden genoemd	Belangscore
Er is geen vrijeschool in de buurt (het is te ver weg)	60%	100%
Vrijescholen zijn te weinig prestatiegericht	31%	33%
Vrijescholen besteden te weinig aandacht aan cognitieve vaardigheden	29%	32%
Vrijescholen besteden te weinig aandacht aan bètavakken	29%	32%
Vrijescholen toetsen te weinig	22%	20%
Vrijescholen zijn te wit: er zitten voornamelijk kinderen op van Nederlandse ouders	20%	20%
Vrijescholen passen minder goed bij onze normen en waarden	19%	16%
Vrijescholen geven een kind teveel vrijheid	19%	16%
Vrijescholen baseren zich op antroposofische denkbeelden	19%	15%
Vrijescholen besteden teveel aandacht aan creatieve ontplooiing	18%	15%
Vrijescholen hebben onprettige lestijden	16%	12%
Vrijescholen leveren een bijdrage aan de opvoeding van mijn kind(eren), en dat vind ik minder wenselijk	14%	11%
Een andere reden	33%	

De meest genoemde redenen in de categorie 'een andere reden' zijn:

- Het type onderwijs past niet mij het kind (7%);
- Zwak onderwijs (5%);
- De vrijeschool biedt geen tweetalig onderwijs (4%);
- De school gaat niet met de tijd mee (4%).

5.3.6 Imago school van voorkeur

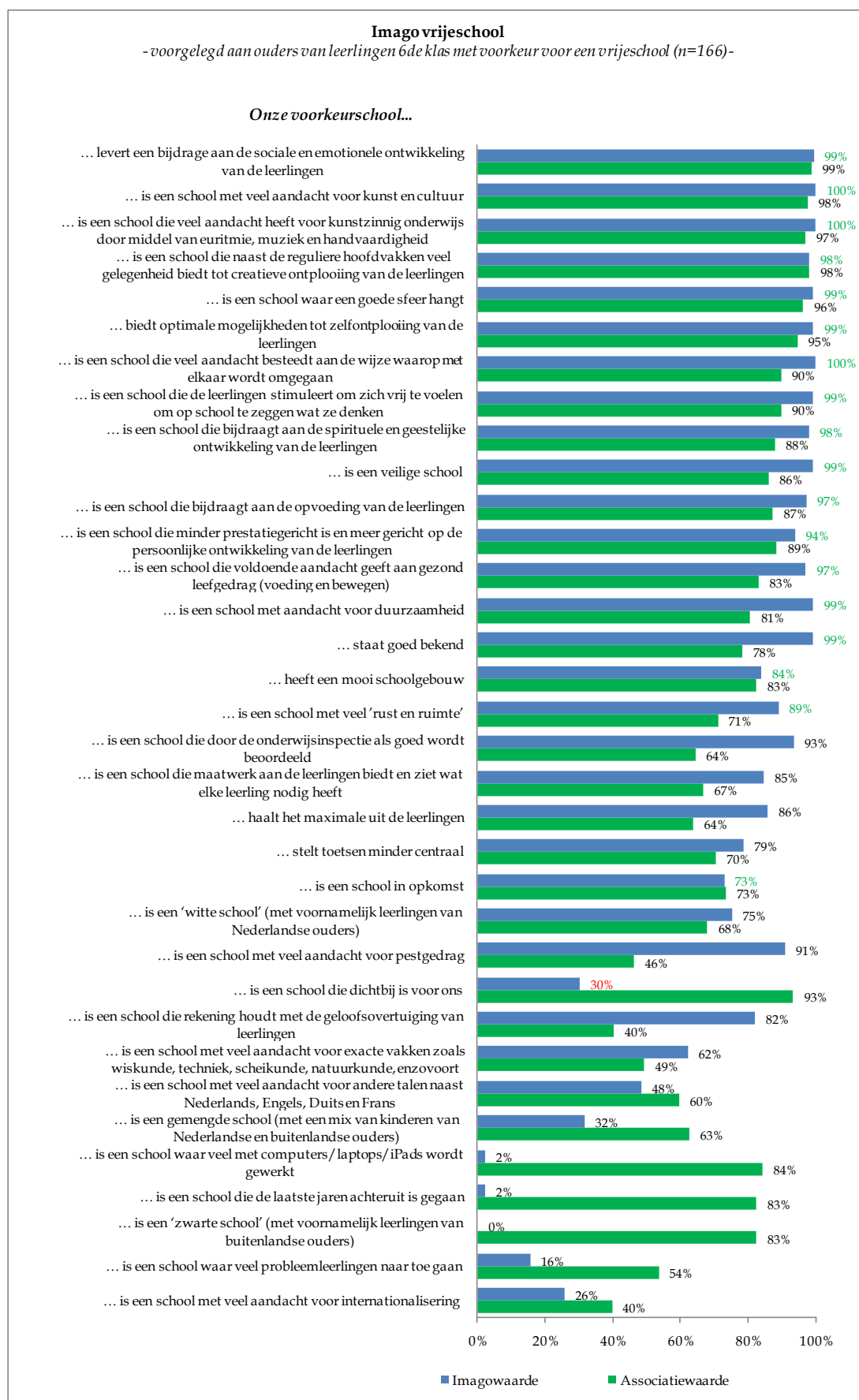
Het imago van de school is gemeten aan de hand van stellingen. Voor een uitleg over de berekeningen van het imago verwijzen wij naar bijlage 2.

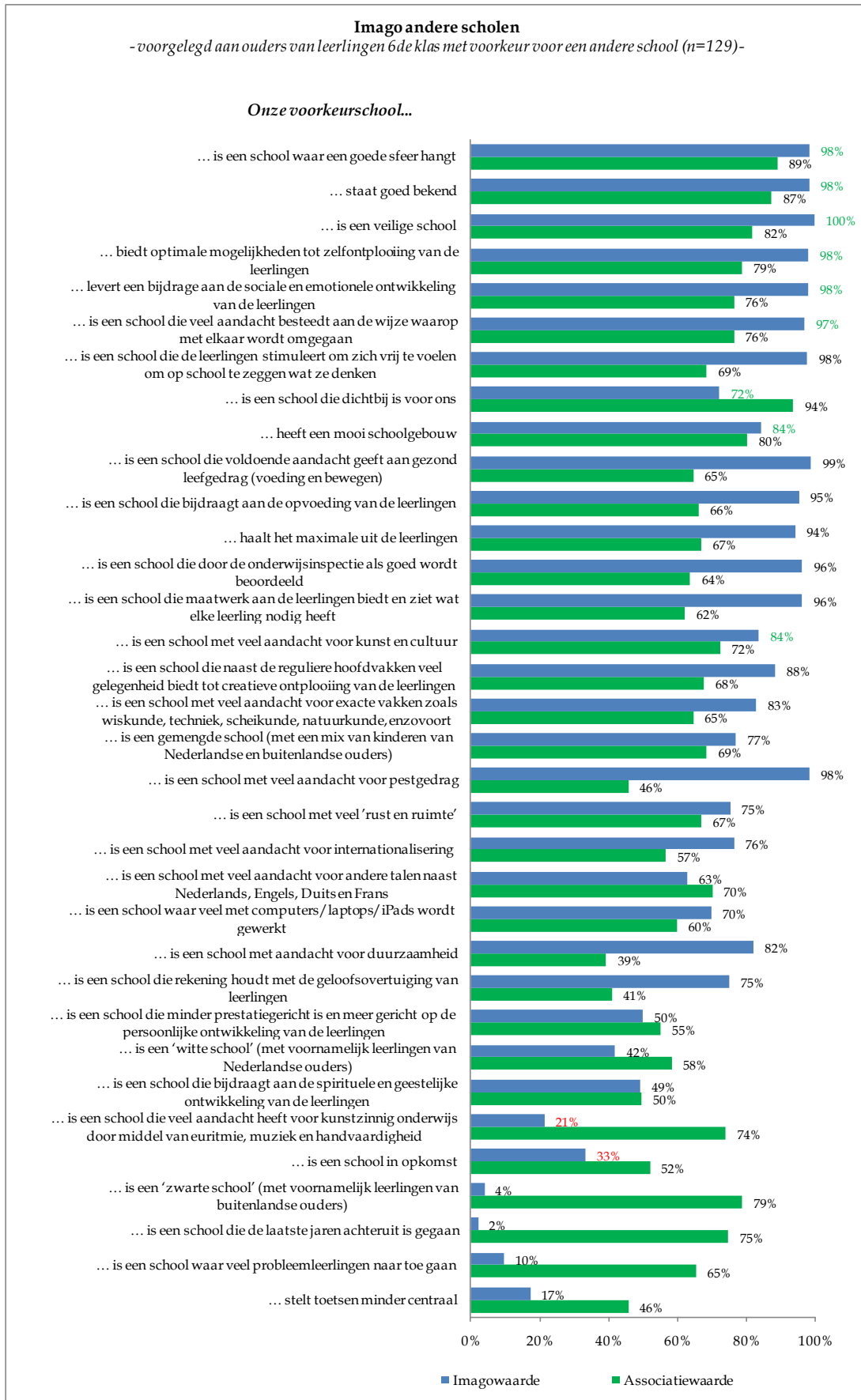
Resultaten voorkeur vrijeschool:

- Alle aspecten met betrekking op de grondslagen van de vrijeschool hebben een **sterk** imago. De aspecten 'onze voorkeurschool levert een bijdrage aan de sociale en emotionele ontwikkeling van de leerlingen', 'onze voorkeurschool is een school met veel aandacht voor kunst en cultuur' en 'onze voorkeurschool is een school die veel aandacht heeft voor kunstzinnig onderwijs door middel van eurythmie, muziek en handvaardigheid' hebben de hoogste imago- en associatiewaarde.
- de vrijeschool heeft op één aspect een **zwak** imago. Dit geldt voor het aspect 'onze voorkeurschool is een school die dichtbij is voor ons'. We zien ook dat 'afstand' een belangrijk aspect is. Wij mogen concluderen dat ouders bereid zijn om een grotere afstand tot de school te accepteren om hun kind naar de vrijeschool te laten gaan.

Resultaten voorkeur 'andere' school:

- Andere scholen hebben op veel minder aspecten een **sterk** imago. Ouders hebben een voorkeur voor een 'andere' school voornamelijk omdat er op deze school een goede sfeer hangt, omdat de school goed bekend staat of omdat het een veilige school is.
- Ouders vinden vooral de aspecten 'onze voorkeurschool is een school die laatste jaren achteruit is gegaan' en 'onze voorkeurschool is een zwarte school' niet passen bij de school van hun voorkeur. Op deze twee aspecten is de imagowaarde het laagst.

De meest onderscheidende imago-aspecten² van de vrijeschool respectievelijk de 'andere' school zijn:

Vrijeschool	'andere' school
➤ Is een school die veel aandacht heeft voor kunstzinnig onderwijs door middel van euritmie, muziek en handvaardigheid ➤ Stelt toetsen minder centraal ➤ Is een school die bijdraagt aan de spirituele en geestelijke ontwikkeling van de leerlingen ➤ Is een school die minder prestatiegericht is en meer gericht op de persoonlijke ontwikkeling van de leerlingen ➤ Is een school in opkomst ➤ Is een 'witte school' (met voornamelijk leerlingen van Nederlandse ouders)	➤ Is een school waar veel met computers/laptops/ipads wordt gewerkt ➤ Is een school met veel aandacht voor internationalisering ➤ Is een gemengde school (met een mix van kinderen van Nederlandse en buitenlandse ouders) ➤ Is een school die dichtbij is voor ons ➤ Is een school met veel aandacht voor exacte vakken zoals wiskunde, techniek, scheikunde, natuurkunde, enzovoort ➤ Is een school met veel aandacht voor andere talen naast Nederlands, Engels, Duits en Frans ➤ Is een school die maatwerk aan de leerlingen biedt en ziet wat elke leerling nodig heeft

² Dit zijn de stellingen waarbij het verschil in imagowaarden tussen de vrijeschool en een 'andere school' het grootst is. Als voorbeeld geven wij het aspect 'is een school in opkomst': de imagowaarde van dit aspect bedraagt bij vrijescholen 73% en bij 'andere scholen' 33%. Het verschil bedraagt dan $73\% - 33\% = 40\%$. Dit verschil duiden wij als substantieel.

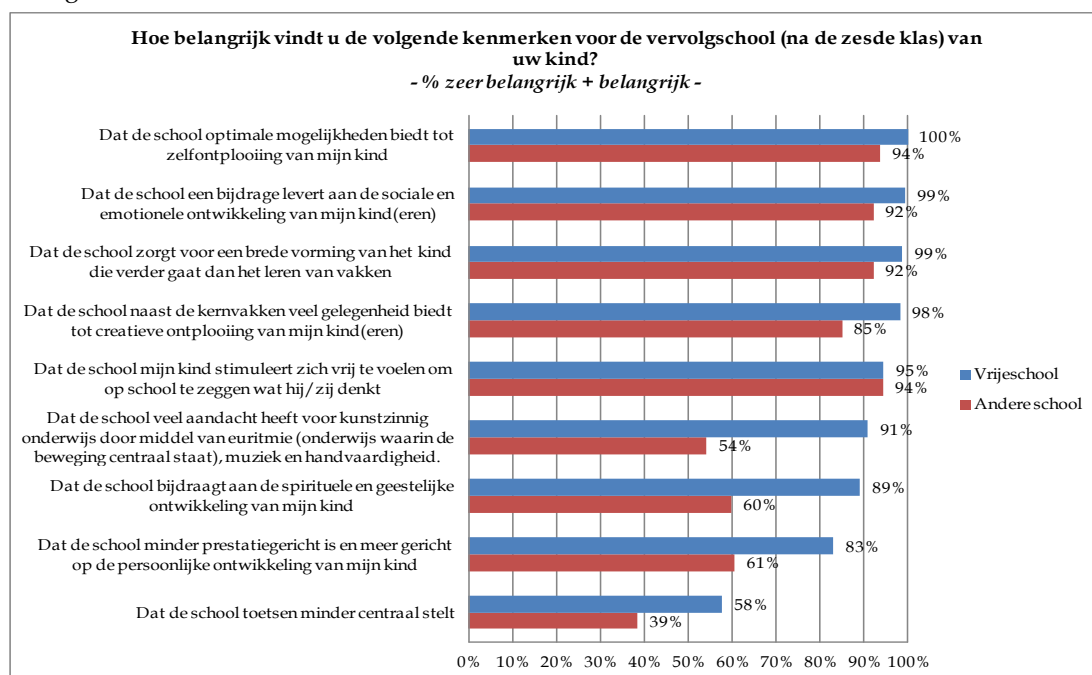
5.3.7 Belang van de vrijeschool didactiek bij de keuze voor een vrijeschool

Als laatste is aan de ouders met een kind in de 6de klas een aantal kenmerken voorgelegd met de vraag hoe belangrijk zij deze kenmerken vinden voor de vervolgschool van hun kind (na de 6^e klas). Uit de onderstaande figuur blijkt dat voor de ouders die een voorkeur voor de vrijeschool hebben de meest belangrijke kenmerken zijn:

- dat de school optimale mogelijkheden biedt tot zelfontplooiing van het kind (100% vindt het (zeer) belangrijk);
- dat de school een bijdrage levert aan de sociale en emotionele ontwikkeling van het kind (99% vindt het (zeer) belangrijk);
- dat de school zorgt voor een brede vorming van het kind die verder gaat dan het leren van vakken (99% vindt het (zeer) belangrijk);
- Dat de school naast kernvakken veel gelegenheid biedt tot creatieve ontplooiing van het (de) kind(eren) (98%).

Verder worden alle voorgelegde kenmerken door ten minste de helft van de ouders als (zeer) belangrijk gezien.

De ouders die een voorkeur hebben voor een 'andere' school (dus niet voor de vrijeschool) vinden het voornamelijk belangrijk dat de vervolgschool hun kind stimuleert zich vrij te voelen om op school te zeggen wat hij of zij denkt (94% vindt het (zeer) belangrijk) en dat de school optimale mogelijkheden biedt tot zelfontplooiing van het kind (94% vindt het (zeer) belangrijk). De specifieke onderwijsinhoudelijke aspecten van de vrijeschool (aandacht voor kunstzinnig onderwijs, bijdrage aan de spirituele en geestelijke ontwikkeling van mijn kind het minder centraal stellen van toetsen) zijn voor ouders die kiezen voor een 'andere' school van minder belang.

5.4 Leerlingen in de 7de klas/brugklassers van de vrijeschool

5.4.1 Respons

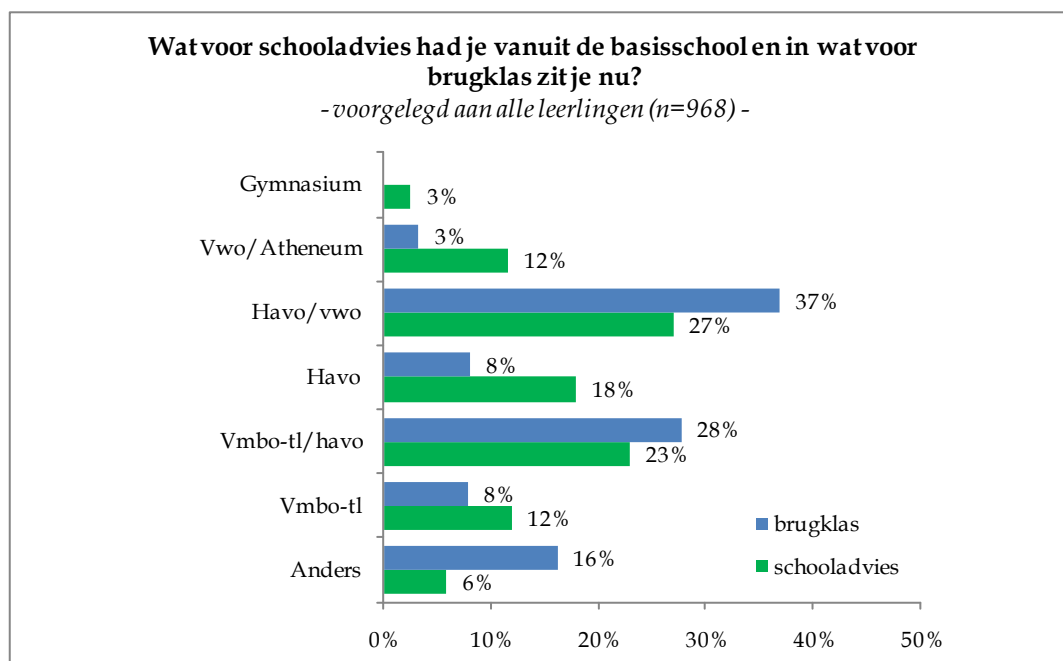
Aan het onderzoek hebben 968 leerlingen deelgenomen.

5.4.2 Instroom

Uit landelijke cijfers blijkt dat 38% van de leerlingen die instromen naar een VO vrijeschool afkomstig is van een PO **vrijeschool** en dat 62% van de leerlingen die instromen naar een VO vrijeschool afkomstig is van een **andere** PO school. De resultaten van het onderzoek zijn in overeenstemming met dit kengetal.

5.4.3 Achtergrond leerlingen

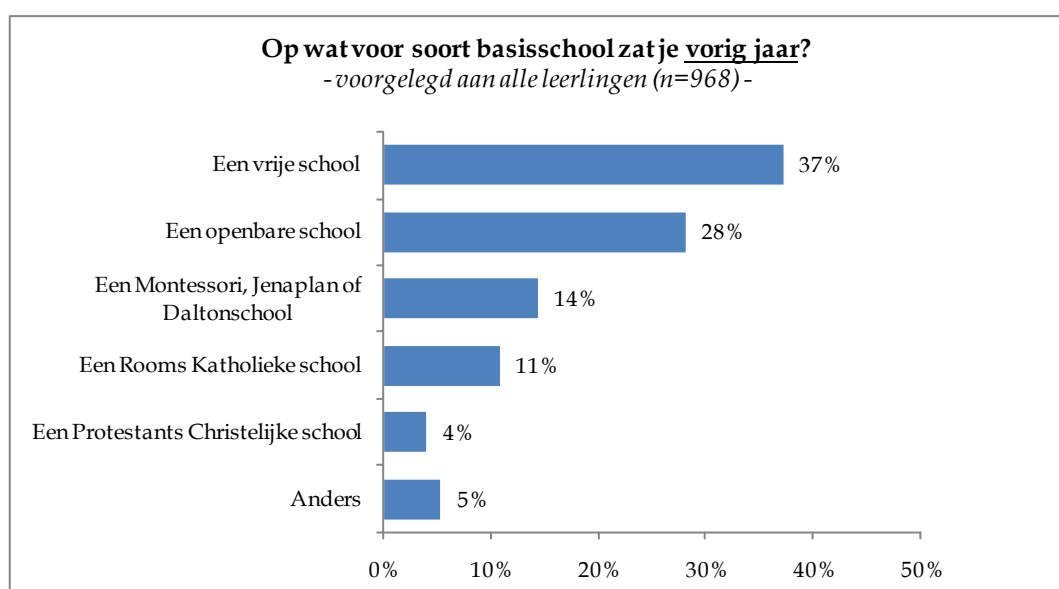
Leerlingen in de 7de klas van de vrijeschool is gevraagd om aan te geven in wat voor brugklas ze momenteel zitten en welk schooladvies ze vanuit de basisschool hebben gekregen. De twee verdelingen komen min of meer overeen.

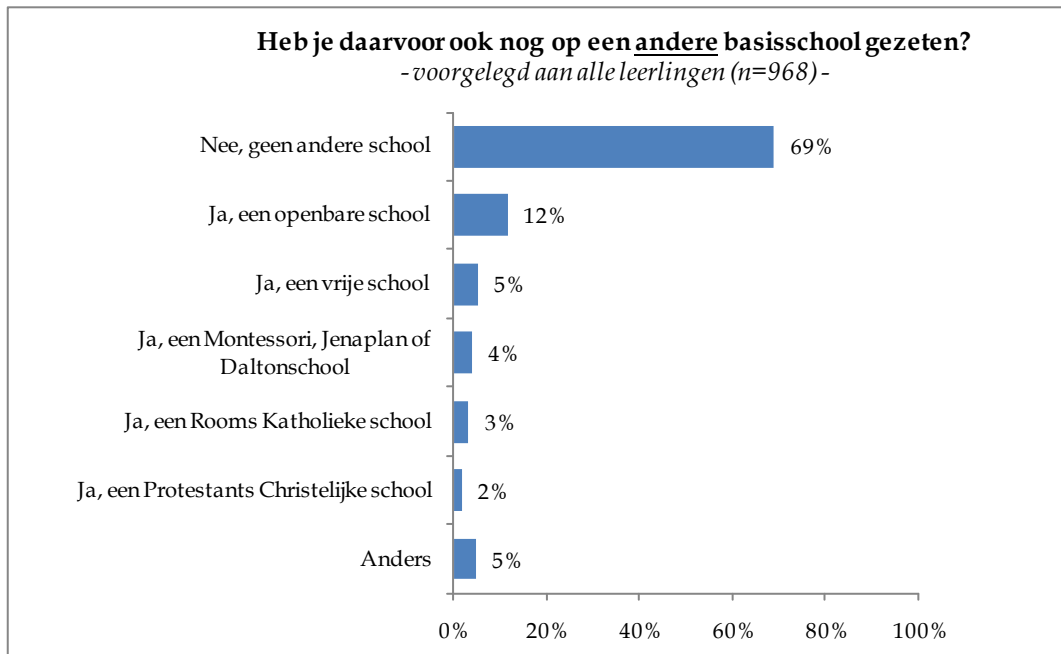
Als we kijken naar de populatieverdeling van basisscholen in Nederland naar denominatie, dan zien we dat de instroom met name komt van ouders die zelf op een vrije school dan wel op een openbare school hebben gezeten. Ouders met een confessionele achtergrond zijn minder geneigd hun kinderen te laten instromen naar een vrijeschool.

Verdeling primair onderwijs naar denominatie	
Openbaar onderwijs	34%
Protestant Christelijk	29%
Rooms Katholiek	28%
Vrijescholen	1%
Anders	8%
Totaal	100%

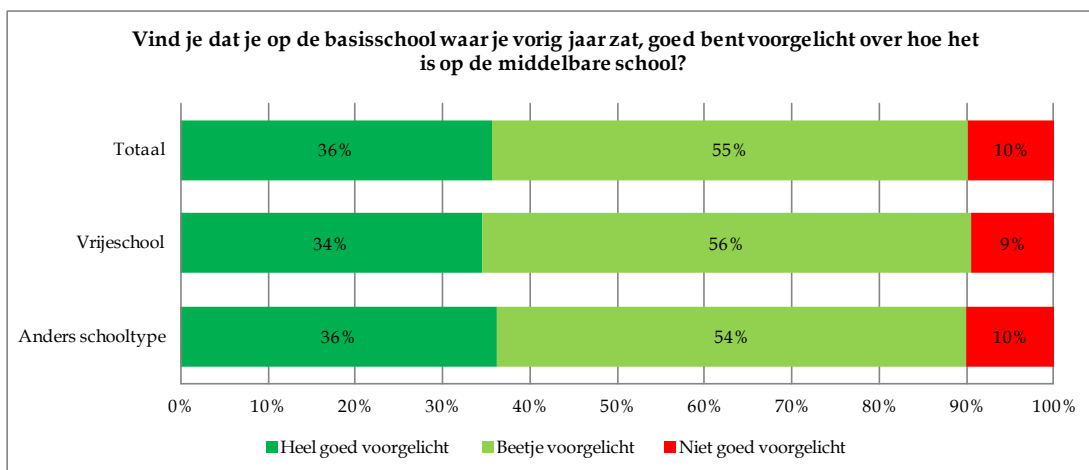
Uit de onderstaande figuur blijkt dat ruim één derde van de leerlingen (37%) vorig jaar op een vrijeschool zat (basisschool). Ruim een kwart zat op een openbare school.

Circa tweederde (69%) geeft aan daarvoor niet op een andere basisschool te hebben gezeten.

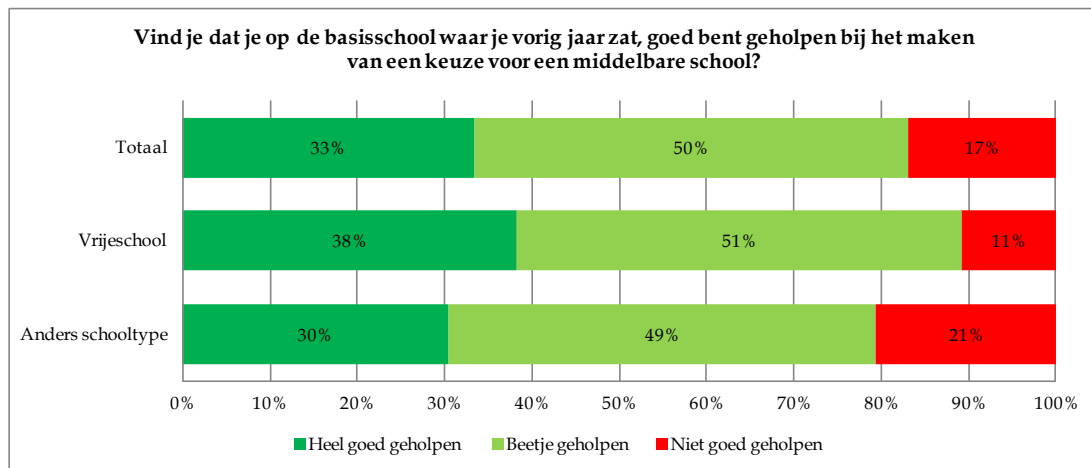

Van alle leerlingen geeft 36% aan door de basisschool heel goed te zijn voorgelicht over hoe het is op de middelbare school. Daarnaast zegt 55% van de leerlingen dat de basisschool hen een beetje heeft voorgelicht.

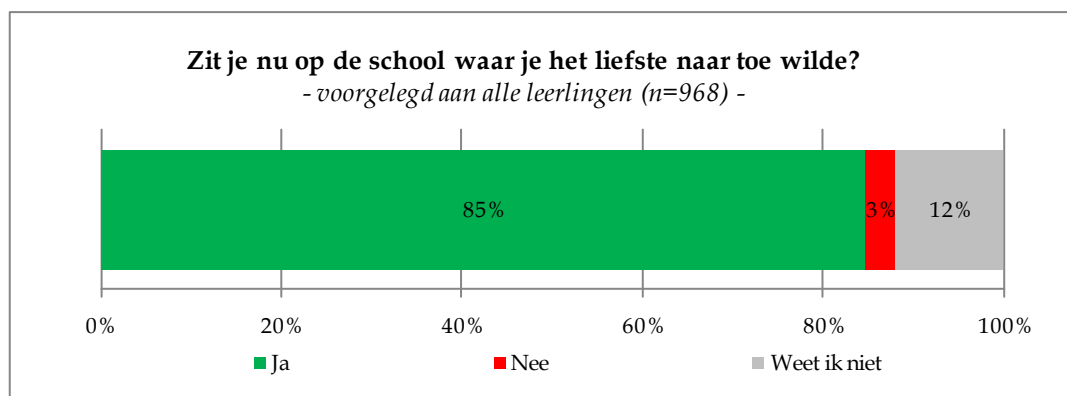
Volgens 33% van de leerlingen heeft de basisschool heel goed geholpen bij het maken van een keuze van een middelbare school en volgens nog eens de helft van de leerlingen heeft de basisschool een beetje geholpen bij het maken van een keuze.

We zien dat meer leerlingen die vanuit een vrijeschool zijn ingestroomd door hun school goed zijn geholpen bij hun keuze voor een vrijeschool dan leerlingen die vanuit een 'andere school' zijn ingestroomd (89% goed/een beetje versus 79% goed/een beetje bij andere schooltypen).

5.4.4 Preferentie

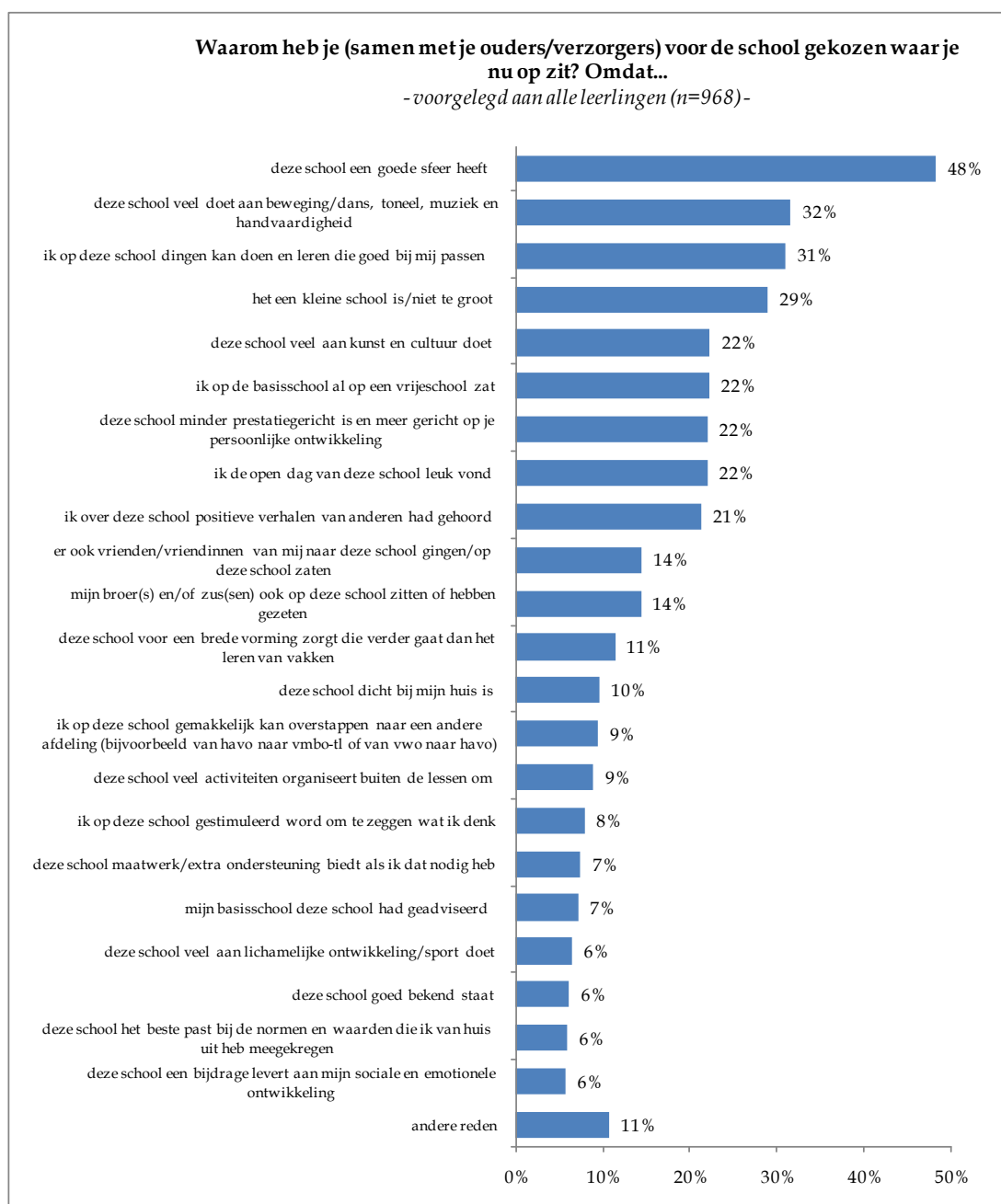
Het overgrote deel van de leerlingen (85%) geeft aan nu op de school te zitten waar ze het liefst naar toe wilden; dit komt ongeveer overeen met de benchmark (82%). Slechts 3% zegt dat dat niet het geval is.

5.4.5 Motieven schoolkeuze voor de (vrije)school waar men nu op zit

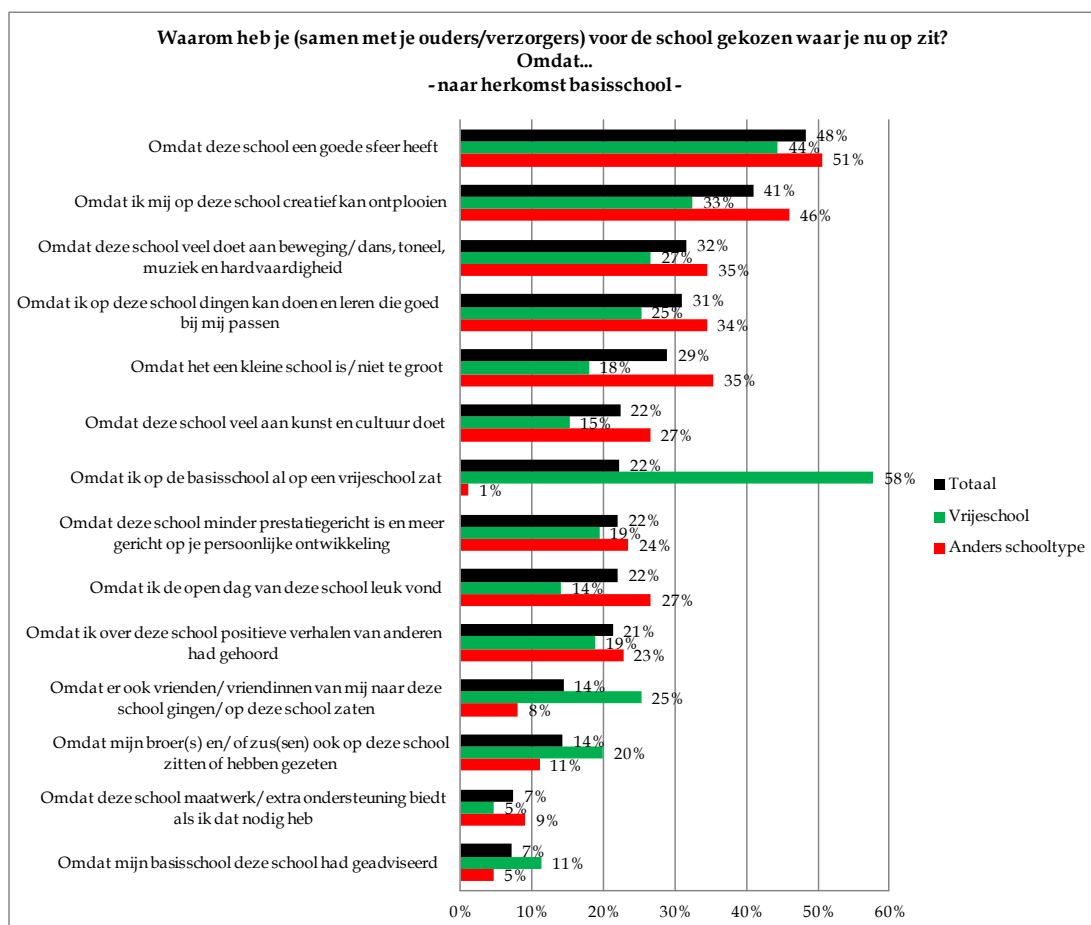
In de onderstaande figuur zijn alleen motieven opgenomen die door meer dan 5% van de leerlingen zijn genoemd.

Bijna de helft van de leerlingen in de 7^e klas (48%) zegt de huidige school te hebben gekozen, omdat deze school een goede sfeer heeft. Ook worden de redenen dat de school veel aan beweging/ dans, toneel, muziek en handvaardigheid doet (32%), dat de leerlingen op deze school dingen kunnen doen die goed bij hen passen (31%) en dat de school niet te groot is (29%) relatief vaak genoemd.

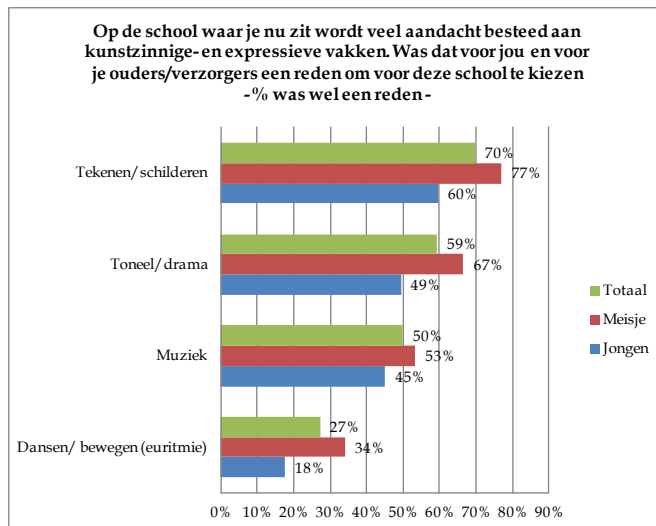
Leerlingen die vanuit een vrijeschool zijn ingestroomd onderscheiden zich voor wat betreft hun motivatie van leerlingen die vanuit een 'andere school' zijn ingestroomd ten aanzien van de volgende motieven:

Herkomst vrijeschool	Herkomst 'andere' school
➤ Ervaring op de basisschool ➤ Vrienden/vriendinnen zitten op deze school ➤ Broers/zussen zitten of hebben op deze school gezeten ➤ Basisschool heeft school geadviseerd	➤ Omdat het een kleine school is/niet te groot ➤ Omdat ik mij op deze school creatief kan ontplooiën ➤ Omdat ik de open dag van deze school leuk vond ➤ Omdat deze school veel aan kunst en cultuur doet ➤ Omdat ik op deze school dingen kan doen en leren die goed bij mij passen ➤ Omdat deze school veel doet aan beweging/dans, toneel, muziek en hardvaardigheid ➤ Omdat deze school een goede sfeer heeft

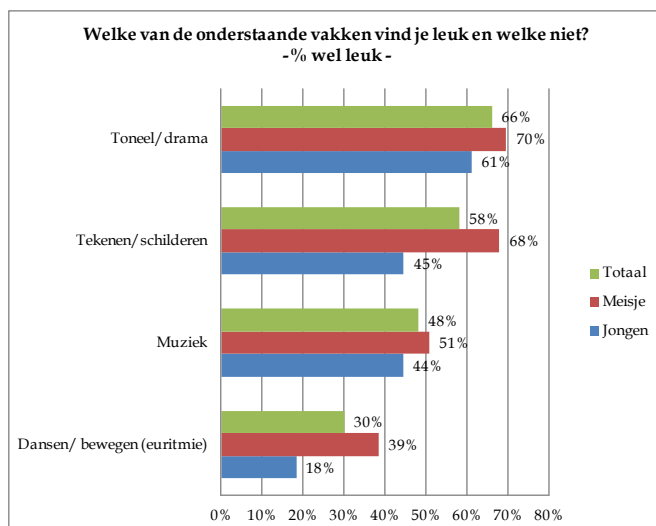
Vooral het vak tekenen/schilderen was een reden om ook voor een vrijeschool te kiezen (70%), gevolgd door toneel/drama (59%) en muziek (50%). Dansen/bewegen wordt in vergelijking met de andere vakken relatief weinig genoemd (27%).

Voor meisjes speelt het aanbod van expressieve vakken bij de keuze voor een vrijeschool een wat belangrijker rol dan voor jongens; met name bij eurutmie en toneel/drama zien we verschillen.

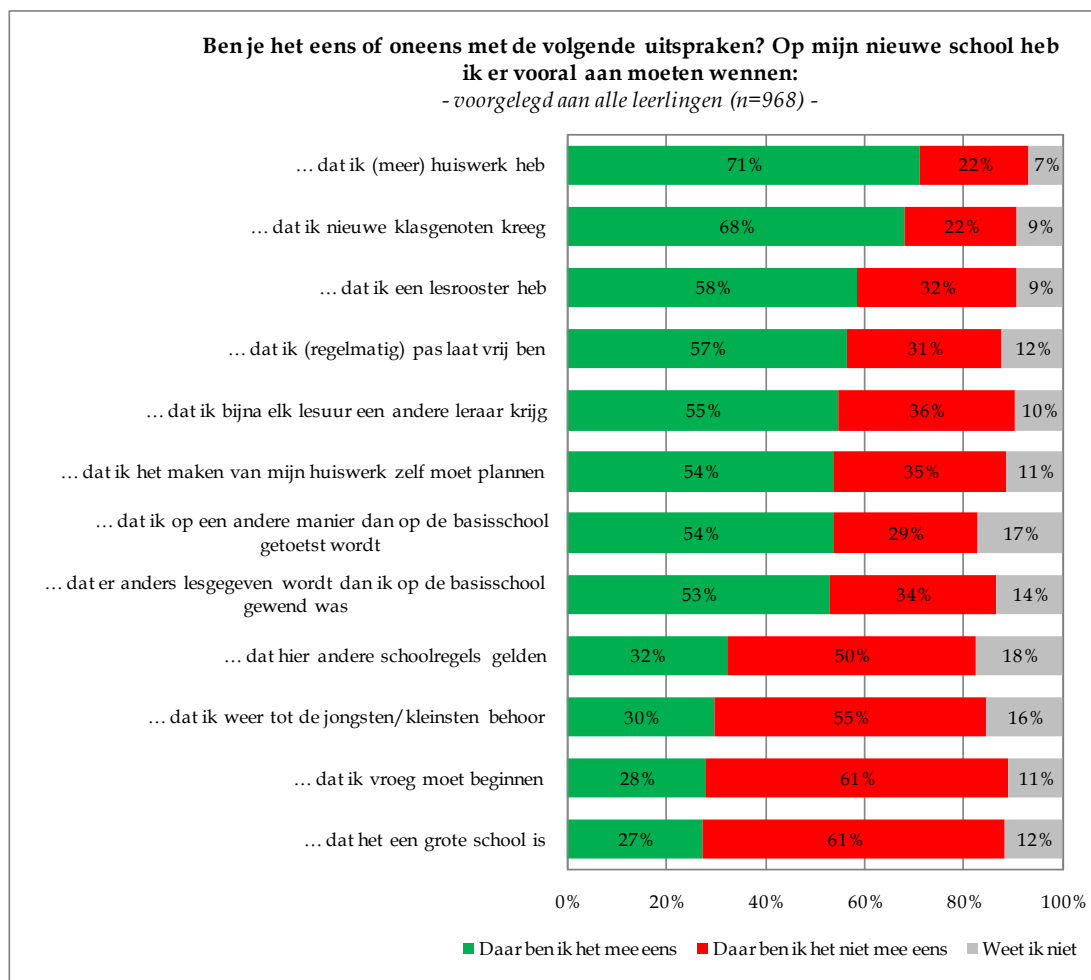
Van de voorgelegde vakken wordt toneel/drama het meest leuk gevonden (66%) en dansen/bewegen het minst leuk (30%).

Meisjes vinden over het algemeen de expressieve vakken leuker dan jongens: dan geldt vooral voor de vakken eurutmie en tekenen/schilderen.

Alle leerlingen hebben een lijst met uitspraken voorgelegd gekregen met de vraag aan te geven in hoeverre ze het hier mee eens zijn. Uit de onderstaande figuur blijkt dat de leerlingen het met de meeste stellingen eens zijn.

Waar de grootste groep leerlingen het niet mee eens is, is dat ze op de school waar ze nu op zitten hebben moeten wennen aan dat het een grote school is (61%), dat ze vroeg moeten beginnen (61%), dat ze weer tot de jongsten/kleinsten behoren (55%) en dat er 'andere' schoolregels op de huidige school gelden (50%).

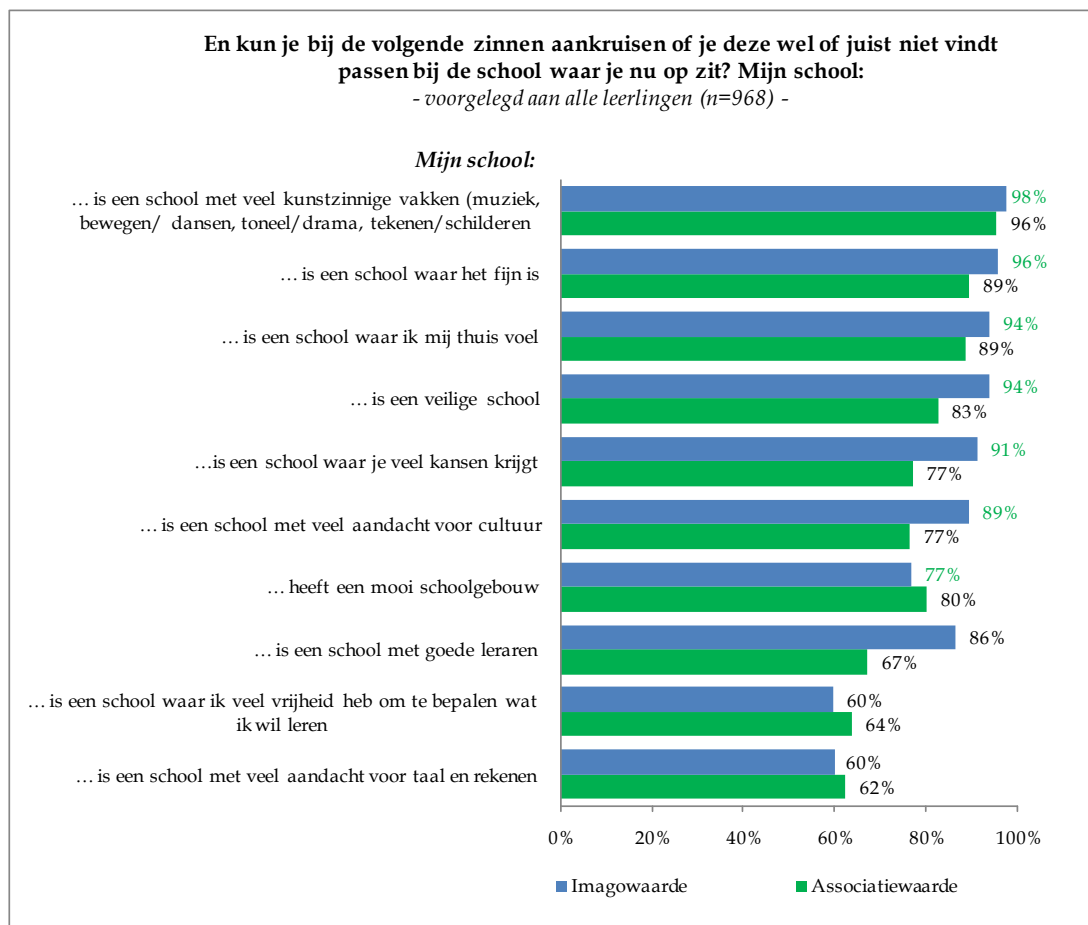
Voor bijna alle aspecten geldt dat er geen verschil is tussen leerlingen die vanuit een vrijeschool zijn ingestroomd en leerlingen die vanuit een 'andere school' zijn ingestroomd. Alleen zien we verschil ten aanzien van het aspect 'dat er anders lesgegeven wordt': van de leerlingen die zijn ingestroomd van een vrijeschool noemt 36% dit aspect, terwijl 63% van de leerlingen die zijn ingestroomd van een anders schooltype dit aspect noemt.

5.4.6 Imago huidige (vrije)school

Het imago van de school is gemeten aan de hand van stellingen. Voor een uitleg over de berekeningen van het imago verwijzen we naar bijlage 2.

De onderstaande figuur laat de volgende resultaten zien:

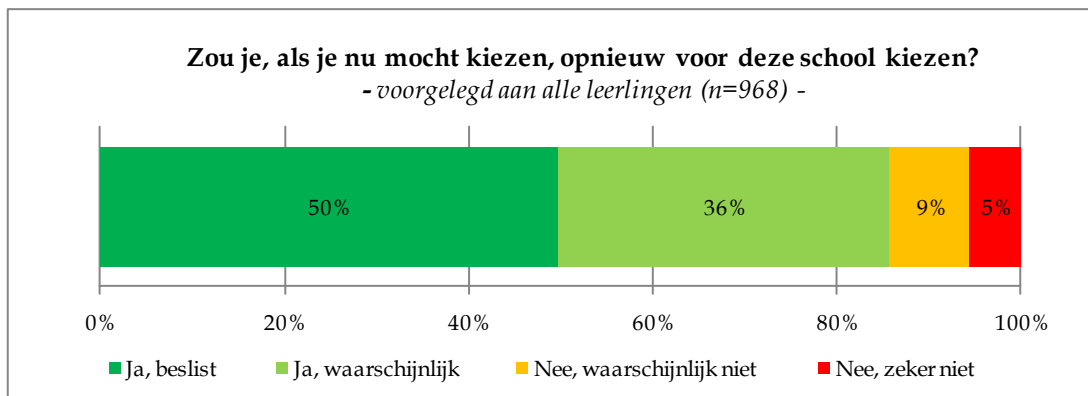
- De (vrije)school heeft op vrijwel alle aspecten een **sterk** imago. De aspecten ‘mijn school is een school met veel kunstzinnige vakken’ en ‘mijn school is een school waar het fijn is’ hebben de hoogste imago- en associatiewaarde.
- Op geen enkel aspect is het imago van de huidige (vrije)school **zwak**.

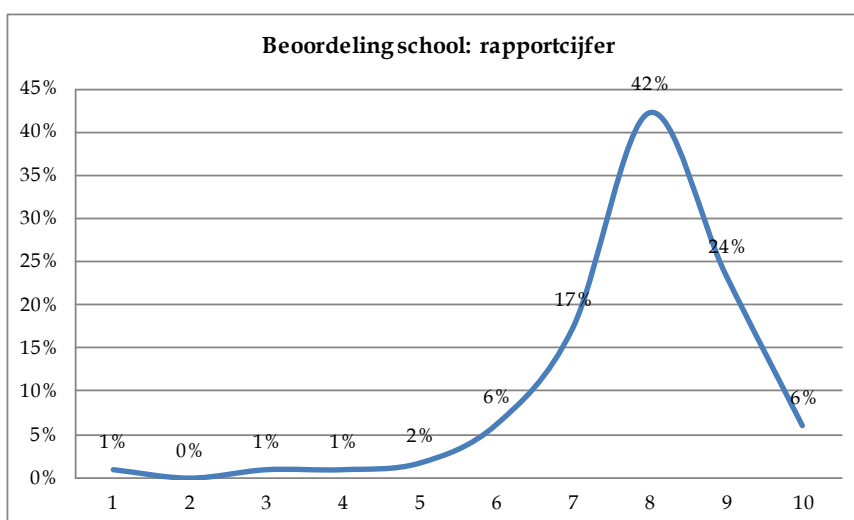
Er zijn geen verschillen in beeldvorming van de vrijeschool tussen leerlingen die zijn ingestroomd vanuit een vrijeschool en leerlingen die zijn ingestroomd vanuit een ander schooltype.

5.4.7 Beoordeling huidige school

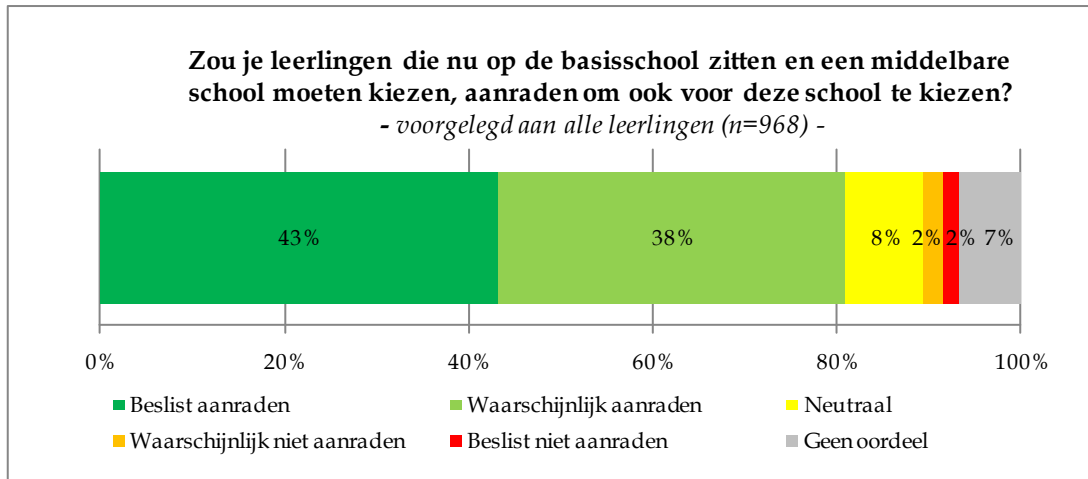
Als de leerlingen in de 7^e klas opnieuw een school zouden mogen kiezen, zou 50% beslist en 36% waarschijnlijk dezelfde school kiezen waar ze nu op zitten. 14% zou dit waarschijnlijk of zeker niet doen. De resultaten komen (ongeveer) overeen met de benchmark (48% 'beslist', 38% 'waarschijnlijk').

De leerlingen is vervolgens gevraagd om hun huidige school in de vorm van een rapportcijfer te beoordelen. Het gemiddelde rapportcijfer is een 8,0; dit is aanzienlijk hoger dan de benchmark leerlingtevredenheidsonderzoek VO (6,8). In de grafiek hieronder is te zien dat 72% van de leerlingen hun school een 8 of hoger geeft.

Als laatste is de leerlingen gevraagd in welke mate ze hun huidige school zouden aanbevelen aan leerlingen die nu op de basisschool zitten. Onderstaande figuur laat zien dat de meeste leerlingen hun school beslist (43%) of waarschijnlijk (38%) zouden aanraden. Kijken we naar de relatie beslist aanraden versus waarschijnlijk/beslist niet aanraden ($43\% - / - 4\% = 39\%$), dan ligt die hoger dan een vergelijkbare maat (de NPS-score) uit onze benchmark (+31%).

BIJLAGE 1 – Opzet, respons en betrouwbaarheid

Het onderzoek is uitgevoerd onder de volgende doelgroepen:

- a) Ouders die er (recentelijk) voor hebben gekozen hun kind naar de kleuterklas van een vrijeschool te sturen.
- b) Ouders met een kind dat dit schooljaar (schooljaar 2014/2015) de 6e klas op een vrijeschool afrondt, die voor de keuze staan (samen met hun kind) om het kind al dan niet door te laten gaan naar de 7e klas van de vrijeschool.
- c) Leerlingen in de 7e klas die zijn doorgestroomd vanuit de 6e klas van een vrijeschool of die zijn ingestroomd vanuit groep 8 van een reguliere basisschool.

Het veldwerk voor de verschillende doelgroepen is als volgt verlopen:

Ouders die er (recentelijk) voor hebben gekozen hun kind naar de kleuterklas van een vrijeschool te sturen

- Ouders waarvan de school ons – via de Vereniging van vrijescholen – de e-mailadressen ter beschikking heeft gesteld, ontvingen van ons een e-mail met een persoonlijke link naar de vragenlijst. Via deze link konden de ouders de vragenlijst online invullen. Na ongeveer twee weken en vier weken hebben we een reminder gestuurd naar de ouders die de vragenlijst op dat moment nog niet hadden ingevuld.
- Ouders waarvan de school ons geen e-mailadressen ter beschikking heeft gesteld, ontvangen via de school een e-mail met een algemene link naar de vragenlijst. De e-mailtekst met de algemene link naar de vragenlijst hebben wij naar deze scholen gestuurd. We hebben deze scholen twee keer een reminder gestuurd.

In totaal hebben n=688 ouders met een kind in de kleuterklas een vragenlijst ingevuld. Een overzicht van de respons per school is opgenomen in de bijlage.

Ouders met een kind dat dit schooljaar (schooljaar 2014/2015) de 6e klas op een vrijeschool afrondt, die voor de keuze staan (samen met hun kind) om het kind al dan niet door te laten gaan naar de bovenbouw/de 7e klas van de vrijeschool.

- Ouders waarvan de school ons – via de Vereniging van vrijescholen – de e-mailadressen ter beschikking heeft gesteld, ontvingen van ons een e-mail met een persoonlijke link naar de vragenlijst. Via deze link konden de ouders de vragenlijst online invullen. Na ongeveer twee weken en vier weken hebben we een reminder gestuurd naar de ouders die de vragenlijst op dat moment nog niet hadden ingevuld.
- Ouders waarvan de school ons geen e-mailadressen ter beschikking heeft gesteld, ontvangen via de school een e-mail met een algemene link naar de vragenlijst. De e-mailtekst met de algemene link naar de vragenlijst hebben wij naar deze scholen gestuurd. We hebben deze scholen twee keer een reminder gestuurd.

In totaal hebben n= 297 ouders met een kind in de 6e klas een vragenlijst ingevuld. Een overzicht van de respons per school is opgenomen in de bijlage.

Leerlingen in de 7e klas die zijn doorgestroomd vanuit de 6e klas van een vrijeschool of die zijn ingestroomd vanuit groep 8 van een reguliere basisschool

De leerlingen hebben klassikaal (of thuis indien de school dat zo had geregeld) een online vragenlijst ingevuld. De scholen ontvingen van ons een algemene link naar de vragenlijst en, voor iedere leerling, een persoonlijke inlogcode en wachtwoord. Via de link kwamen de leerlingen bij een inlogscherf: met behulp van hun inlogcode en wachtwoord kwamen zij bij de vragenlijst terecht. Wij hebben de scholen twee keer een reminder gestuurd om hen erop te attenderen de vragenlijsten te laten invullen door de leerlingen.

In totaal hebben $n=968$ leerlingen in de 7^e klas een vragenlijst ingevuld. Een overzicht van de respons per school is opgenomen in de bijlage.

Voor inzicht in de betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van de resultaten verwijzen wij naar bijlage 1.

Als gevolg van non-respons en het niet benaderen van de complete onderzoekspopulatie zal niet de gehele onderzoekspopulatie (bijvoorbeeld niet alle ouders met een kind in de 6^e klas) aan het onderzoek deelnemen. Hierdoor moeten we bij de interpretatie van de onderzoeksresultaten rekening houden met nauwkeurigheidsmarges.

De nauwkeurigheidsmarges worden bepaald door:

- de omvang van de onderzoekspopulatie;
- de netto-respons;
- het gevonden percentage (de uitkomst/het onderzoeksresultaat);
- het betrouwbaarheidsniveau (meestal houden we een betrouwbaarheidsniveau van 95% aan, hetgeen inhoudt dat er een kans van 95% is dat de onderzoeksresultaten correct zijn).

In onderstaande tabel geven we weer met welke marges rond de uitkomsten/ resultaten bij een betrouwbaarheidsniveau van 95% rekening moet worden gehouden, afhankelijk van de omvang van de netto-respons. De tabel heeft betrekking op de doelgroep ouders met een kind in groep 8 van een reguliere basisschool. We gaan hierbij uit van een N=175.000 ouders met een kind in groep 8 van een reguliere basisschool.

Netto-respons	Uitkomst 50%-50%	Uitkomst 75%-25%	Uitkomst 90%-10%
100	9,8%	8,5%	5,9%
250	6,2%	5,4%	3,7%
500	4,4%	3,8%	2,6%
750	3,6%	3,1%	2,1%

Toelichting op de tabel

Bij een netto-respons van 500 ouders met een kind in de 6^e klas dient bijvoorbeeld bij een resultaat '75% heeft een voorkeur voor een vrijeschool in het VO' en '25% niet' rekening te worden gehouden dat de werkelijke percentages zullen liggen tussen:

- voorkeur voor een vrijeschool in het VO: 71,2% (75% - 3,8%) - 78,8% (75% + 3,8%);
- geen voorkeur voor een vrijeschool in het VO: 21,2% (25% - 3,8%) - 28,8% (25% + 3,8%).

BIJLAGE 2

Het imago is gemeten aan de hand van stellingen. Bij elke stelling kon de ouder aangeven of hij/zij van oordeel is dat de stelling wel past bij de school, juist niet past bij de school of dat hij/zij geen oordeel heeft ten aanzien van de voorgelegde stelling.

In de grafieken worden steeds twee kengetallen weergegeven: de imagowaarde (het beeld dat de ouders hebben) en de associatiewaarde (de mate waarin er sprake is van beeldvorming).

Voorbeeld

Aan de hand van een voorbeeld leggen wij de berekening van de kengetallen uit:

Op de stelling 'is een veilige school' geeft 88% van de ondervraagden aan dat de stelling past, 2% dat de stelling niet past en heeft 10% geen oordeel. De imagowaarde is dan $88\% / 90\%$ (percentage dat een oordeel heeft) = **98%**.

De associatiewaarde is dan $88\% \text{ (past)} + 2\% \text{ (past niet)} = 90\%$; ofwel 88% van de ondervraagden hebben een beeld van de school ten aanzien van het aspect 'is een veilige school', ten positieve of ten negatieve.

Wij hebben bij het oordeel van de verschillende imagoaspecten de volgende criteria aangehouden:

- als een **positief** geformuleerd imagoaspect 70% of hoger scoort, is er sprake van een **sterk** imago ten aanzien van het betreffende aspect (met als voorwaarde dat minimaal 70% van de ouders een oordeel heeft – past wel of past juist niet – over het betreffende aspect);
- de school is **kleurloos** op een imagoaspect als 66% of meer van de ouders geen oordeel heeft/geen beeld heeft bij het betreffende aspect (d.w.z. minimaal 66% of meer antwoordt bij het betreffende aspect met 'geen oordeel');
- als een **positief** geformuleerd imagoaspect 40% of lager scoort, is er sprake van een **zwak** imago ten aanzien van het betreffende aspect (met als voorwaarde dat minimaal 50% van respondenten een oordeel heeft – past wel of past juist niet – over het betreffende aspect).

Van sommige imagoaspecten kan overigens niet worden bepaald dat deze positief of negatief zijn geformuleerd (dit geldt bijvoorbeeld voor de stelling '... is een witte school'). Hoge of lage scores op deze aspecten kunnen daarom niet als 'sterk' of 'zwak' worden getypeerd.

BIJLAGE 3

Responsoverzichten per school

Ouders kleuters	Respons
Brede Vrijeschool Raphaël in ALMERE	100
Vrije School Ridderspoor in ALPHEN A/D RIJN	15
Vrije School Parcival in AMSTELVEEN	7
Geert Groote School II in AMSTERDAM	22
Parcivalschool in ARNHEM	42
Adriaan Roland Holtschool (PO) in BERGEN (NH)	1
Rudolf Steiner School BREDA	19
Het Zonnewiel - Vrijeschool DE BILT	22
Vrije School Widar in DELFT	33
Stella Maris Vrije School DEN BURG (Texel)	3
De Vrije School DEN HAAG	67
Vrijeschool De Kleine Johannes in DEVENTER	12
Dordtse Vrije School in DORDRECHT	5
De Vuurvogel Vrijeschool Driebergen in DRIEBERGEN	16
Vrije School De Vuurvogel in EDE	5
Vrije School Brabant - onderdeel van SPIL-centrum de Sterren in EINDHOVEN	25
Basisschool De Stroeten in EMMEN	15
De Noorderkroon in ENSCHEDE	22
Rudolf Steinerschool Haarlem in HAARLEM	11
Vrije School Kennemerland in HAARLEM	32
Dependance Vrije School Kennemerland - Vrije School Kleverpark in HAARLEM	21
Westfriese Vrije School Parcival in HOORN	35
Rud. Steiner School R'dam, locatie KRIMPEN A/D IJSSEL	4
Vrije School Mareland in LEIDEN	16
Bernard Lievegoed School in MAASTRICHT	20
Vrije School Zeeland in MIDDELBURG	20
Meander Vrije School voor basisonderwijs in NIJMEGEN	10
Vrijeschool De Strijene in OOSTERHOUT	5
Leeuwenhartschool in OUD-BEIJERLAND	8
Rudolf Steinerschool Rotterdam in ROTTERDAM	6
Vrije basisschool de Zevenster in UDEN	30
Rudolf Steiner Educare in VENLO	1
Vrije School De Zwaneridder in WAGENINGEN	12
Vrije School Zaanstreek in ZAANDAM	27
Totaal	688

Ouders leerlingen 6e klas	Respons
Brede Vrijeschool Raphaël in ALMERE	10
Vrije School Ridderspoor in ALPHEN A/D RIJN	3
Vrije School Parcival in AMSTELVEEN	11
Geert Groote School II in AMSTERDAM	4
Parcivalschool in ARNHEM	11
Rudolf Steiner School BREDA	7
Het Zonnewiel - Vrijeschool DE BILT	9
Vrije School Widar in DELFT	11
Stella Maris Vrije School DEN BURG (Texel)	7
De Vrije School DEN HAAG	22
Vrijeschool De Kleine Johannes in DEVENTER	16
Dordtse Vrije School in DORDRECHT	15
De Vuurvogel Vrijeschool Driebergen in DRIEBERGEN	9
Vrije School De Vuurvogel in EDE	2
Vrije School Brabant - onderdeel van SPIL-centrum de Sterren in EINDHOVEN	16
Basisschool De Stroeten in EMMEN	5
De Noorderkroon in ENSCHEDE	5
Rudolf Steinerschool Haarlem in HAARLEM	17
Vrije School Kennemerland in HAARLEM	12
Westfriese Vrije School Parcival in HOORN	8
Rud. Steiner School R'dam, locatie KRIMPEN A/D IJSSEL	7
Vrije School Mareland in LEIDEN	12
Bernard Lievegoed School in MAASTRICHT	7
Vrije School Zeeland in MIDDELBURG	6
Meander Vrije School voor basisonderwijs in NIJMEGEN	15
Vrijeschool De Strijene in OOSTERHOUT	17
Leeuwenhartschool in OUD-BEIJERLAND	5
Rudolf Steinerschool Rotterdam in ROTTERDAM	7
Vrije basisschool de Zevenster in UDEN	3
Vrije School De Zwaneridder in WAGENINGEN	9
Vrije School Zaanstreek in ZAANDAM	9
Totaal	297

Leerlingen 7e klas	Respons
Geert Groote College AMSTERDAM	41
Adriaan Roland Holtschool (VO) in BERGEN	53
Middenbouw Vrijeschool Twickel in BORNE	9
De Vrije School DEN HAAG	31
Novalis College in EINDHOVEN	80
Parcival College in GRONINGEN	39
Rudolf Steiner College HAARLEM	160
Vrijeschool Parkstad in HEERLEN	10
Marecollege in LEIDEN	19
Bonnefanten College, locatie Bernard Lievegoed School in MAASTRICHT	68
Karel de Grote College in NIJMEGEN	148
Michaël college in PRINSENBEEK	66
Stichtse Vrije School in ZEIST	75
Stichtse Vrijeschool Tobiasstroom in ZEIST	12
Vrijeschool Zutphen VO locatie Weerdsлаг/locatie Diederstraat in ZUTPHEN	141
Michael College in ZWOLLE	16
Totaal	968